

Канун таглыматы

Гириш

Ысрайыл халкы Иордан дерясында гечип, Кенганы басып алмагың өңүсырасындады. Эмма Худай Муса пыгамбери ысрайыллары Кенган юрдуна гетирмекден саклады. *Чөлде* китабында Худай Мусаның Иордан дерясының гүндогарында өлжекдигини айдыпды. Муса ысрайыл халкының өңүнде хошлашык сөзүни сөзлөп, халка Худайың канунларыны ятлатды.

Шейле хем Муса ысрайыллары гечен кырк йылы ятлатды. Худай ысрайыллары Мүсүрден халас эдип, чөлде оларың аладасыны этди, эмма ысрайыллар Худая

хемише вепалы болмадылар, Оны диңлемедилер.

Муса ысрайыллары Реббе ыбадат эдип, Онуң табшырыкларыны бержай этселер, душманларындан үстүн чыкып, гүйчли халк болжакдыгыны айтды. Эмма эхти бозуп, бутлара сежде этселер, Реббин халка нежис нәлет сиңдиржекдиги барада дуйдурды. Бу нәлетин нетижесинде душманлар олардан үстүн чыкарлар, олар өз юртларындан ве жанларындан махрум боларлар. Шейле-де, бу китап гелжекки патышаның өзүни нәхили алып бармалыдыгыны өвредйәр.

Мазмуны

Халк чөллүкте.....	1:1–3:29
Муса пыгамбер халкы Өхт билен танышдыряр.....	4:1–11:32
Өхтиң талаплары.....	12:1–26:19
Өхтиң дәп-дессурлары.....	27:1–30:20
Муса пыгамберин соңкы сөзи.....	31:1–34:12

1-нжи бап

Халк Хорепден чыкяр

¹Ине, бу сөзлер Мусаның Иордан дерясының гүндогарында – чөллүкте яшаян тутуш ысрайыл халкына айдан

сөзлери. Олар Супуң гаршысындакы Араба дүзлүгинде, Паран галасы билен Топел, Лабан, Хасерот ве Дизахап галаларының аралыгында яшаярдылар. ²Хореп^а дагындан Кадешбарнея ченли аралык Сегир даглыгының үсти билен гиденинде,

^а 1:2 *Хореп* – бу Синай дагының бейлеки ады.

он бир гүнлүк ёлды. ³Кыркынжы йылың он биринжи айының биринжи гүни, Муса Реббич буйрушы ялы эдип, ысрайыллара Онун буйрукларыны етирди. ⁴Бу Мусаның Хешбонда хөкүм сүрен аморларың ханы Сихоны, шейле хем, Аштаротда ве Эдрейде хөкүм сүрен Башан юрдуң ханы Огы еңенден соң болды. ⁵Муса Иорданың гүндогарында – Мовап юрдундака ысрайыллара шу кануны беян этмәге башлады: ⁶«Худайымыз Реб Хореп дагында шейле дийди: „Сиз бу дагда узак вагт болдуңыз. ⁷Инди йөришиңизи довам эдиң, аморларың яшаян даглыгына, шейле хем, гоңшы үлкелере: Араба дүзлүгине, дагыга, гүнбатар байырлыклара, Негеп чөлүне, деңиз якасындакы Кенган юрдуна, Ливана ве бейик Евфрат дерясына ченли гидиң. ⁸Ине, Мен бу юрды сизиң өңүңизде гойдум. Мениң ата-бабаларыңыз Ыбрайыма, Ысхага, Якуба ве оларың несиллерине бермеги вада эден юрдума гидиң-де, оны мүлк эдиниң“».

Муса халка баштутанлар беллейәр

(Мүсүрден чыкыш 18:13-27)

⁹«Шол вагт мен сизе шейле дийдим: „Сизи еке өзүм башарып билжек дәл. ¹⁰Худайыңыз Реб сизи көпелтди. Шонун үчин-де бу гүн сизиң саныңыз асмандакы йылдызлар дей кән. ¹¹Сизе сөз берши ялы, ата-бабаларыңызың Худайы Реб, гой, сизиң саныңызы мундан-да мүң эссе артдырсын ве сизи ялкасын! ¹²Йөне мениң еке өзүм эбли даваларыңызың агыр йүкүни герденимден нәдип айраркам? ¹³Хер тирәңизден акыллы-пайхаслы, дүшби ве тежрибели адамлары сайлаң“.

¹⁴Сиз маңа: „Сениң нетижә гелен пикириң говы пикир“ дийип жогап бердиңиз. ¹⁵Шейлеликте, мен сизиң хер тирәңизден сайланан бу акыллы-пайхаслы ве тежрибели адамлары сизиң үстүңизден баштутан эдип, мүнбашылар, йүзбашылар, элибашылар, онбашылар гойдум ве бейлеки баштутанлары белледим. ¹⁶Шол вагт мен сизе казылары хем белледим ве олара: „Халкың арасындакы давалара үнс берип гулак гоюң, исле ол ерли болсун, исле гелмишек болсун, ики адамың арасындакы даваны адалатлы чөзүң. ¹⁷Сиз казылык эдениңизде, тарапгөйлик этмели дәлсиңиз: улы даваны-да, кичи даваны-да дең диңлән. Хич кимден горкмаң, чүнки чөзгүт Худайдандыр. Сизе чөзмеси кын дүшен даваны маңа гетириң, оны өзүм диңләрин“ дийдим. ¹⁸Шейдип, шол вагт мен сизе этмели эбли ишлериңизи табшырдым».

Кадешбарнея ичалылар иберилйәр *(Чөлде 13:1-33)*

¹⁹«Сонра Худайымыз Реббич эдил bize буйрушы ялы, биз Хореп дагындан чыкып, аморларың яшаян даглыгының үсти билен тә Кадешбарнея барып етйәнчәк, сизиң гөрөн эгирт улы ве ёвуз чөлүңизиң ичи билен гитдик. ²⁰Ол ерде мен сизе шейле дийдим: „Худайымыз Реббич bize бержек аморларың яшаян даглыгына-да гелип етдик. ²¹Ине, Худайыңыз Реб бу юрды сизе берди. Гидиң-де, ата-бабаларыңызың Худайы Реббич сизе сөз берши ялы, оны мүлк эдиниң. Горкмаң, довла дүшмән“. ²²Эмма сизиң хеммәңиз шонда мениң яныма гелип: „Гелиң, юрды гөзден гечирмек

үчин өз арамыздан адамлары ёллалын. Олар бизиң гитжек ёлумыз хакда, баржак галаларымыз барада хабар гетирерлер“ дийдиңиз. ²³Бу пикир мениң гөвнүме макул болды. Мен хер тиреден бир адам алып, жеми он ики адам сайладым. ²⁴Олар ёла дүшүп, даглыга тарап гитдилер. Эш-кол дересине етенлеринде, олар оны говы гөзден гечирдилер. ²⁵Ызларына доланып геленлеринде, олар бизе шол юрдуң миве өнүмлеринден йыгып гетирдилер. Олар: „Худайымыз Реббич бизе берйән юрды говы юрт экен“ диен хабары гетирдилер. ²⁶Эмма сиз ол ере гитмек ислемиңиз. Худайыңыз Реббич буйругына гаршы баш гөтердиңиз. ²⁷Сиз чадырларыңызда хүнүрдешип шейле дийдиңиз: „Реб бизи йигренйэр, Ол бизи аморларың элине берип ёк этмек үчин Мүсүрден чыкарып гетирипдир. ²⁸Биз ол ере нәдип гидели? Ол ере гойберен доганларымызың: ‘Ол ердәки адамлар бизден гүйчли ве узын бойлы. Оларың галалары гөге етип дуран бейик ве берк диварлы галалардыр! Биз ол ерде хатда анаклары-да гөрдүк’ диен хабары бизиң йүрегимизи ховсала салды“. ²⁹Мен сизе шейле дийдим: „Олардан горкмаң, довла дүшмән. ³⁰Мүсүрде ве чөлде эдил гөзүңиңиз алнында сизиң үчин сөвешши ялы, ене-де өңүңизден йөрәп, сизиң үчин сөвешжек Худайыңыз Ребдир. ³¹Чөлде ёл бойы йөриш эдип, шу ере гелип етйәнчәңиз, эдил энәңиң өз чагасыны элинде гөтерип гелши ялы, Худайыңыз Реббич сизи нәхили го-рап гетирендигини өзүңиз гөрдүңиз. ³²⁻³³Эмма сиз шонда-да гижесине

от, гүндизине булут гөрнүшинде дүшлежек ериңизи, йөрөжек ёлуңызы гөркезип, өңүңизден гидйән Худайыңыз Реббе ынам этмедиңиз“».

Реб ысрайыллары жезаландырыр

³⁴«Сизиң сөзлериңизи эшидип, Реббич гаты гахары гелди ве ант ичип: ³⁵⁻³⁶„Мениң сиз үчин ата-бабаларыңызга сөз берен говы юрдумы Епунне оглы Калепден башга бу пис неслиң хич бири гөрмез. Муны дине Калеп гөрер. Мен-Реббе йүрекден вепалыдыгы үчин Мен оңа ве онуң несиллерине аяк басан юрдуны бержек“ дийди. ³⁷Сиз себәпли Реббич хатда маңа-да гахары гелип, Ол маңа шейле дийди: „Сен хем ол юрда аягыңы секмерсиң. ³⁸Ол юрда сениң көмекчиң Нунуң оглы Ешува барар. Сен оны голда, чүнки ерлери ысрайыллара мүлк эдип пайлап бержек еке-тәк адам шолдур“. ³⁹Онсоң Реб тутуш халка: „Урушда есир дүшер өйден перзентлериңиз, ягны бу гүнки гүн ягшыны-яманы сайгармаян чагаларыңыз ол ере барарлар. Мен бу юрды олара бержек, олар муны мүлк эдинерлер. ⁴⁰Эмма сиз болса Гызыл деңзиң^a ёлы билен ызыңыза, чөле тарап йөриш эдиң“ дийди. ⁴¹Сиз маңа: „Биз Реббе гаршы гүнә этдик! Худайымыз Реббич бизе буйрушы ялы, биз гидип сөвешмәге тайяр“ дийип жогап бердиңиз. Шейлеликде, әхлиңиз сөвеш ярагларыңызы дакынып, даглыга чыкмак еңил болар өйдүп пикир этдиңиз. ⁴²Реб маңа: „Олара айт: гитмесинлер, урушмасынлар, чүнки Мен оларың арасында болмарын. Шонуң үчин хем олар душманларын

^a 1:40 *Гызыл деңиз* – еврейче *Гамыш деңзи*.

ендерлер“ дийди. ⁴³Мен муны сизе етирдим, эмма сиз гулак асмадыңыз. Сиз Реббиң буйругына гаршы баш гөтерип, мен-менлик билен даглыга гитдиниз. ⁴⁴Ол даглыкда яшаян аморлар гаршыңызга чыкып, Сегирден Хорма ченли сизи арылар дей ковалап енчилер. ⁴⁵Сиз ызыңызга доланып гелип, Реббе дады-перят этдиңиз. Реб сизиң сесиңизе не гулак салды, не-де үнс берди.

⁴⁶Соңра сиз узак вагтлап Кадешбарнеяда галдыңыз».

2-нжи бап

¹«Реббиң маңа айдышы ялы, биз Гызыл деңзиң ёлы билен чөле тарап гайтдык ве энчеме гүнләп Сегир даглыгының төверегинде айланып гездик».

Ысрайыллар Эдомың ве Мовабың ичинден гечйәрлер

²«Соңра Реб маңа шейле дийди: ³„Сиз бу даглыгың дашында гаты көп айландыңыз. Инди сен демиргазык тарапа өврүл ⁴ве адамлардан шулары талап эт: ‘Сиз хэзир Сегирде яшаян гарындашларыңыз Ысавың несиллериниң үстүнден гечмели. Олар сизден горкарлар, шонуң үчин сиз өрән сересап болуң. ⁵Олар билен урша гиришмән, чүнки Мен сизе оларың еринден екеже гарыш-да ер бержек дәл. Чүнки Сегир даглыгыны Мен Ысава мүлк бердим. ⁶Сиз ийжек иймитиңизи хем, ичжек сувуңызы хем олардан сатын алып ийип-ичиң“». ⁷Худайыңыз Реб, хакыкатдан-да, сизиң хер бир тутан ишиңизе берекет берди. Сизиң бу уммасыз чөлүң ичи билен баряндыгыңыз Ол билийәрди. Шол гечен кырк йылың ичинде, Худайы-

ңыз Реб сизиң билен биле болды. Сиз хич зада зар болмадыңыз.

⁸Шейдип, биз Сегирде яшаян гарындашларымыз Ысавың несиллериниң үстүнден гечдик. Эйлат ве Эсёнгеберден Араба дүзлүгине гидйән ёл билен гидип, Мовап чөлүне тарап уградык. ⁹Реб маңа: „Моваплара душман гөзи билен гарама я-да олар билен урша гирме, чүнки Ар галасыны Лутуң несиллерине мүлк берендигим себәпли, Мен сизе оларың еринден мүлк эдип, хич зат бержек дәл“ дийди. ¹⁰(Ол ерде анаклар ялы узын бойлы, гүйчли ве көп санлы эймимлер яшаярды. ¹¹Олар хем анаклар ялы рапалар сайыларды. Эмма моваплар олары эймимлер дийип атландырдылар. ¹²Шейле хем Сегирде хорылар яшаярдылар, эмма Ысавың несиллери олары ковуп чыкардылар. Ысрайылларың Реббиң мүлк берен еринде эдишлери ялы, Ысавың несиллери-де олары ёк эдип, ерлеринде өзлери орнашдылар.)

¹³Реб: „Инди болса Зерет дересинден гечелиң“ дийди. Шейдип, Реббиң буйругына гөрә, биз Зерет дересинден гечдик. ¹⁴Кадешбарнеядан ёла дүшүп, Зерет дересинден гечйәнчэк, догры отуз секиз йыл гечди. Реббиң айдышы ялы, шол дөврүң ичинде бу неслиң уршужылары өлүп гутарды. ¹⁵Хавва, тә Ысрайыл дүшелгесиндәки уршужыларың әхлиси өлүп гутарянча, хут Реббиң Өзи олага гаршы болды.

¹⁶Халкың арасындакы әхли уршужылар өлүп гутаран бадына, ¹⁷Реб маңа шейле дийди: ¹⁸„Бу гүн сиз Ар галасында Мовабың арачәгини кесип гечерсиңиз. ¹⁹Аммонларың серхедине голайлашаныңызда, олага душманчылык гөзи билен гарамаң, олар билен

урша гирмән, себәби Мен аммонларның ерини сизе мүлк бержек дәлдин, чүнки Мен ол ери Лутуң несиллерине бердим²⁰.²⁰ (Аслында бу ер рапаларың ери хасапланярды. Олар бу ерде өңден бәри яшаярдылар. Аммонлар оларам замумлар дийип ат бердилер. ²¹Замумлар анаклар ялы узын бойлудылар, гүйчлүдилер ве сан тайдан көп адамлыдылар. Муңа гарамаздан, Реб олары аммонларың өңүндөн ёк этди. Аммонлар олары ковуп чыкарып, оларың еринде өзлери орнашдылар. ²²Реб Сегирде яшаян Ысавың несиллери билен хем шейле этди. Оларың өңүндөн хорылары ёк этди. Ысавың несиллери хорылары ковуп чыкарып, оларың еринде өзлери орнашдылар. Хатда олар шу гүне ченли хем шол ерде яшаярлар. ²³Каптордан чыкып гайдан капторлылар Газа галасына ченли гидйән обаларда яшаян авалары ёк эдип, оларың еринде өзлери орнашдылар.) ²⁴„Тур, ёла дүш! Арнон жүлгесинден геч! Ине, Мен Хешбондакы аморларың ханы Сихоны ве онун ерини сениң элине бердим. Юрды элемәге башла, Сихон билен урша гир. ²⁵Шу гүндөн башлап, Мен ер йүзүндәки әхли халкың үстүндөн горкы ве ховп саларын. Сениң адыңы эшиденлеринде, олар горкудан яңа титрешер дурарлар“».

Ысрайыллар Сихон билен Ог ханы дерби-дагын эдйәрлер
(Чөлде 21:1-30)

²⁶«Шейдип, мен Кедемот чөлүндөн Хешбонның ханы Сихона, ине, шу паратчылык сөзлерини айдып, илчилери ёлладым: ²⁷„Маңа өз юрдуңың үстүндөн гечмәге ругсат эт. Дине ёлдан йөрәйин, сага хем, чепе хем совулмайын. ²⁸Иймәге иймитимизи, ичмәге

сувумызы сизден сатын алалы. Пыядалап дине ёлундан гечсем боляр. ²⁹Сегирде яшаян Ысавың несиллери ялы ве Арда яшаян моваплар ялы, сен хем маңа Иордандан гечип, Худайымыз Реббизе бизе берйән юрдуна етмек үчин өз юрдуңың үстүндөн гечмәге ругсат эт“.³⁰ Эмма Хешбонның ханы Сихон бизе юрдуңың үстүндөн гечмәге ругсат этмедди. Чүнки Худайыңыз Реб шу гүнки гөршүңиз ялы, оны сизиң элиңизе бермек үчин, онуң калбыны гагадып, доңйүрек этди. ³¹Реб маңа: „Ине, Мен Сихоны ве онуң юрдуны саңа бермәге гиришдим. Инди сен хем онуң ерини элемәге башла“ дийди. ³²Шейлеликде, Сихон әхли уршужылары билен Яхасда бизиң гаршымыза сөвешмәге чыкды. ³³Худайымыз Реб оны бизиң элимизе берди. Биз Сихоның өзүни, онуң тохум-тижини ве әхли уршужыларыны гырдык. ³⁴Шол бир вагтың өзүндө онуң әхли галаларыны басып алдык. Әхли галаларындакы эркекleri, аяллары ве чагалары бүтинлей ёк этдик. Ол ерде екеже-де адам галдырмадык. ³⁵Дине мал-гаралары, шейле хем басып алан галаларымызың байлыкларыны олжа эдип алдык. ³⁶Арнон жүлгесиниң гырасындакы Арогер галасындан башлап (жүлгәниң өзүндәки гала хем дегишлидир), тә Гилгада баряңча, бизиң үчин екеже-де берк гала ёкды. Худайымыз Реб оларың хеммесини бизиң элимизе берди. ³⁷Муңа гарамаздан, Худайымыз Реббизе бизе табшырышы ялы, Ябок дерясының боюнда ве даглыкдакы галаларда яшаян аммонларың ерине чозуп гирмедик».

3-нжи бап

¹«Соңра биз Башан юрдуна тарап ёлумызы довам этдирдик. Башан ханы

Ог сөвешмек үчин, Эдрейде әхли уршужылары билен бизиң гаршымыза чыкды. ²Реб маңа: „Мен Огы, онуң әхли халкыны ве юрдуны сениң элиңе бердим. Ондан горкма. Хешбонда ханлык сүрен амор ханы Сихоны ёк эдишиң ялы, Огы хем ёк эт“ дийди. ³Шейлеликде, Худайымыз Реб Башан ханы Огы хем-де онуң әхли уршужыларыны бизиң элимизе берди. Биз оларың екежесини хем дири галдырман, хеммесини гырдык. ⁴Шол бир вагтың өзүнде биз онуң әхли галаларыны басып алдык. Ол ерде басып алынмадык екеже-де гала галмады. Биз оларың жеми алтмыш галасыны, Огуң Башандакы ханлыгы болан тутуш Аргоп топрагыны басып алдык. ⁵Буларың хеммеси берк диварлы, гулп билен япылян ики гат дервезели берк галаларды. Булардан башга обалар-да көпди. ⁶Эдил Хешбонның ханы Сихоны ёк эдишимиз ялы, биз олары хем бүтинлей ёк этдик. Әхли галалардакы эркеклери, аяллары ве чагалары бүтинлей ёк этдик. ⁷Эмма әхли мал-гаралары ве галалардакы байлыклары өзүмизе олжа эдип алдык. ⁸Шейдип, биз Иорданың аңырсында аморларың ики ханының юрдуны басып алдык. Арнон жүлгесинден Хермон дагына ченли ⁹(Сидонлылар Хермон дагына Сирён диййәрлер, аморлар болса оңа Сенир диййәрлер), ¹⁰белент текизликдәки әхли галалары, тутуш Гилгады, Салка ве Эдрее ченли Башандакы Огуң ханлыгында болан әхли галалары басып алдык. ¹¹(Рапалардан еке-тәк дири галан Башан ханы Огды. Огуң табыды гара дашдан болуп, тирсек

өлчеги билен онуң узынлыгы докуз тирсек, ини хем дөрт тирсекди. Оны аммонларың Раба галасында шу гүнкигүн хем гөрүп боляр)».

Иорданың гүндогарында ер пайланылар
(Чөлде 32:1-42)

¹²«Мен шол вагткы басып алан еримизи пайладым. Мен рубен ве гат тирелерине Арнон жүлгесиниң четиндәки Арогерин демиргазыгыны, шейле хем Гилгат даглыгының ярысыны онуң галалары билен биле бердим. ¹³Гүндогардакы манаша тиресине болса Гилгадың галан ярысыны ве Огуң ханлыгы болан тутуш Башаны, ягны тутуш Аргоп топрагыны бердим. (Тутуш Башан рапаларың үлкеси дийип атландырыларды.) ¹⁴Манаша тиресинден Яйыр диен адам гешурлыларың ве магакатлыларың арачәгине ченли болан тутуш Аргопы алды ве ол ерлери Башандан соң өз адына гөрә, Хавотяйыр^а дийип ат берди. (Ол шу гүне ченли хем шейле атландырылар.) ¹⁵Макыра Гилгады бердим. ¹⁶Эмма рубен ве гат тирелерине Гилгат билен Арнон жүлгесиниң аралыгындакы ерлери бердим. Жүлгәниң ортасы оларың гүнорта арачәги болуп, оларың демиргазык арачәги болса аммонларың арачәги болан Ябок дерясыдыр. ¹⁷Гүнбатар арачәк Иордан дерясы болуп, Киннеретден Араба деңзине, ягны Өли деңзе ченли болан Араба дүзлүги ве Писга дагының этеклери оңа дегишлидир. ¹⁸Шол вагт мен сизе шейле буйрук бердим: „Ине, Худайыңыз Реб бу юрды мүлк эдинмек үчин

^а 3:14 *Хавотяйыр* – бу сөз *Яйырың обалары* диймеги аңладяр.

сизе берди. Әхли сөвешжилериңиз яраглансынлар-да, ысрайыл доганларыңызың өңүнден йоресинлер. ¹⁹Дине аялларыңыз, чагаларыңыз ве мал-гараларыңыз мениң сизе берен галаларымда галсынлар. Мен сизиң көп мал-гараларыңызың бардыгыны бил-йәрин. ²⁰Реб доганларыңыза-да сизиңки ялы парохатчылык беренден соң ве олар хем Худайыңыз Реббин Иорданың аңырсындан өзлерине берйән мүлк ерини эләнлеринден соң, хер бириңиз мениң сизе берен мүлкүме доланып гелип билерсиңиз“. ²¹Шол вагт мен Ешува хем табшырык берип: „Худайыңыз Реббин бу ики хана нәме эденини өз гөзүңиз билен гөрдүңиз. Реб сизиң үстүнден гечжек әхли ханлыкларыңызы шейле эдер. ²²Олардан горкман, чүнки сиз үчин сөвешжек Худайыңыз Реббин хут Өзүдир“ дийдим».

Муса Кенгана бармага ругсат эдилмейәр

²³«Шол вагт мен Реббе ялбарып шейле дийдим: ²⁴„Я Хөкмүрован Реб, Сен Өз бейиклигиңи ве гудратыңи гулуңа яңы гөркезип башладың. Ерте ве гөкде хайсы худай Сениңки ялы ишлери ве гудратлары амала ашырып билер! ²⁵Маңа Иорданың аңырсына гечип, говы юрды, ягны даглыгы ве Ливаны гөрмәге ругсат эт“. ²⁶Эмма Реббин сиз себәпли маңа гахары гелип, Ол маңа гулак асмады. Реб маңа: „Бесдир инди! Гайдып Маңа бу хакда айтма! ²⁷Писга дагының депесине чык-да, гүнбатара, демиргазыга, гүнорта ве гүндогара серет. Говужа серетгин, чүнки сен Иордандан аңры гечмерсиң. ²⁸Эмма Ешува табшыр, оны рухландыр ве

гүйчлендир, себәби халка баш болуп, Иордандан гечжек ве сениң гөржек шол юрдуңы олара мүлк эдип пайлап бержек Ешувадыр“ дийди. ²⁹Шейдип, биз Бейтпегор галасының гаршысындакы жүлгеде сакландык».

4-нжи бап

Муса ысрайыллара боюн эгмеги буюряр

¹«Эй, ысрайыл халкы, инди мениң сизе өвредйән парзларыма ве дүзгүнлериме гулак гоюң. Шонда сиз ата-бабаларыңызың Худайы Реббин өзүңизе берйән юрдуна гидип, оны мүлк эдинерсиңиз. ²Сиз мениң буйрукларымың үстүне хич зат гошмалыда дәл, ондан хич зат айырмалыда дәлсиңиз. Йөне Худайыңыз Реббин мениң үстүм билен берйән буйрукларыны ерине етириң. ³Реббин Багалпегорда нәме эденини, ягны Худайыңыз Реббин Багалпегор бутуның ызына эеренлериң әхлисини араңыздан нәхили ёк эденини өз гөзүңиз билен гөрдүңиз. ⁴Худайыңыз Реббе вепалы боланларыңызың хеммеси бу гүн дири. ⁵Ине, эдил Худайым Реббин маңа табшырышы ялы, сизиң мүлк эдинмәге барян юрдуңызда бержай этмегиңиз үчин мен сизе бу парзлары ве хөкүмлери өвретдим. ⁶Олары ыхлас билен бержай эдиң, чүнки бу бейлеки халклара акыл-пайхаслыдыгыңызы ве жуда дүшүнжелидигиңизи гөркезер. Бу парзлары эшиденлер: „Догрудан хем, бу миллет акыллы ве дүшүнжели экен!“ диерлер. ⁷Хачан чыгырсаң, Худайымыз Реб янымызда. Шейле Худайлы бейик миллет ниреде бар? ⁸Хәзир мениң сизе өвредйән бу тутуш Кануным ялы адалатлы

парзларыдыр хөкүмлери болан башга бейик миллет бармыка? ⁹Йөне хабардар болуң, өзүңизи гораң. Шейдип, өмүрбойы гөзүңиз билен гөрөн затларыңызы ядыңыздан чыкарман, унутман. Олары чагаларыңыза, чагаларыңызың чагаларына-да айдып бериң. ¹⁰Сиз Хорепде Худайыңыз Реббиң хузурында дураныңызда, Реб маңа шейле дийди: „Халкыңы Мениң хузурыма үйшүр. Мен олара Өз сөзлерими эшитдиржек, шонда олар бүтин өмүрүне Менден горкмагы өвренерлер ве чагаларына хем өвредерлер“. ¹¹Сиз якын гелип, дагың этегинде дурдуңыз. Дагың алавлан янян оды ал-асмана галды ве дагы го-йы түссе билен гара булут гаплады. ¹²Реб одуң ичинден сизе сесленди. Сиз Онуң сөзлерини эшитдиниз, эмма Онуң Өзүни гөрмединиз, диңе сесини эшитдиниз. ¹³Реб сизе Өхтини мәлим эдип, оны бержай этмегиңизи табшырды. Бу – он табшырыкды ве Ол оны ики саны ясы дашың йүзүне язды.

¹⁴Шол вагт сизиң Иордан дерясында гечип мүлк эдинжек юрдуңызда бержай этмегиңиз үчин сизе шу парзлары ве хөкүмлери өвретмеги Реб маңа табшырды. ¹⁵Реб Хорепде от ичинден сизе сеслененде, сиз Онуң Өзүни гөрмединиз. Хабардар болуң ве өзүңизи гораң. ¹⁶⁻¹⁸Өзүңиз үчин бут ясап, азгынчылыга баш урман. Эркек я аял шекилинде, ердәки хайван, ховада учан ганатлы гуш, ерде сүйрениән сүйренижи шекилинде, ерден ашакдакы сувларда яшаян балык шекилинде өзүңизе хич хили бут ясамаң. ¹⁹Гөзлериңизи асман дикип, Гүни, Айы, йылдызлары – әхли асман жисимлерини гөрениңизде, алдава дүшмән ве олар сыгынып гулук

этмән. Чүнки Худайыңыз Реб сыгынмак үчин олары асманың астындакы башга халклара берди. ²⁰Эмма Реб сизи демир ожагы болан Мүсүрден чыкарып гетирип, гөрүп дуршуңыз ялы, сизи Өзүниң сайлан айратын халкы этди.

²¹Реббиң сиз себәпли маңа гахары гелди. Ол мениң Иордандан гечмежекдигиме ант ичди. Худайыңыз Реббиң сизе мүлк берйән говы юрдунан мен гирмели дәл. ²²Чүнки мен Иордандан аңры гечмән, шу ерде өлерин, эмма сиз ол говы юрды мүлк эдинмек үчин Иордандан гечерсиңиз. ²³Гаты сересап болуң. Худайыңыз Реббиң сизиң билен эден әхтини ятдан чыкармаң. Шейле хем, Худайыңыз Реббиң гадаган эден затларының хич бириниң шекилинден бут ясанмаң. ²⁴Чүнки Худайыңыз Реб якып-яндырыжы бир отдур, Ол габанжан Худайдыр. ²⁵Сизиң чагаларыңыз ве чагаларыңызың чагалары доглуп, бу юртда узак яшасаңыз, хер хили задың шекилинде бут ясап азмаң. Бу Худайыңыз Реббиң назарында пис ишдир, бу Онуң гахарыны гетирйәндир. ²⁶Шейле эдәйсениң, бу гүн ер ве гөк сизе гаршы шаятдыр. Иордандан гечип эелән юрдуңызда басым тутушлайын хеләк боларсыңыз, сиз ол ерде узак яшаман, гайтам, бүтинлей ёк эдилерсиңиз. ²⁷Реб сизи башга халкларың арасына даргадып гойберер. Реббиң ёл гөркезжек миллетлериниң арасында галжакларыңызың саны гаты аз болар. ²⁸Ол ерде сиз адамлар тарапындан ясалан худайлара, агачдан ве дашдан ясалан, не гөрйән, не эшидйән, не иййән, не-де ыс алян башга худайлара гулук эдерсиңиз. ²⁹Оларың ичинден сиз Худайыңыз Ребби агтарарсыңыз. Тутуш

йүрегиниз ве жаныңыз-тениңиз билен гөзлесеңиз, сиз Оны тапарсыңыз. ³⁰Ахыркы гүнлерде, бу затларың әхлиси башыңыздан иненде, бетбагтчылыга учраныңызда, сиз Худайыңыз Реббе доланып, Оңа гулак асарсыңыз. ³¹Чүнки Худайыңыз Реб рехимли Худайдыр. Ол сизи ташлап гитмез я-да ёк этмез. Ол ата-бабаларыңызга вада эден әхтини унутмаз.

³²Догулмазыңыздан өңки гечен асырлардан бәри, Худай тарапын ер йүзүнде адамзадың ярадыланындан тә шу гүне ченли гечен замандан сораң. Гөгүн бу ужундан ол ужуна ченли сорап чыкың, хей, шунуң ялы бейик вака өң болдумыка? Я шунуң ялы вака хакында эшидипмиңиз? ³³Сизиң ялы одуң ичинден сесленен Худайың сесини эшидип, дири галан халк башга-да бармыка? ³⁴Худайыңыз Реббиз Мүсүрде гөзүниңиз алнында сизиң үчин эден ишлери ялы иш эдип, башга хайсы худай өзи үчин бир халкы бела-бетерлер, ала-матлар, мугжыза, уруш, гүйч-гудрат, әпет элхенчликлер билен башга халкың арасындан алып чыкды? ³⁵Булар сизе Реббиз Худайдыгыны, Ондан башга хич бир Худайың ёкдугыны билмегиңиз үчин гөркезилди. ³⁶Ол сизи тербиелемек үчин, асмандан сизе Өз сесини эшитдирди. Ерте Ол сизе бейик от гөркезди. Сиз одуң ичинден Онуң сесини эшитдиңиз. ³⁷Ол ата-бабаларыңызга сөййөндиги себәпли, оларың өзлеринден соңкы несиллерини сайлады. Ол сизи хут Өзүниң бейик гүйжи билен Мүсүрден алып чыкды. ³⁸Өзүңизден улы ве гүйчли халклары өңүңизден ковуп чыкарды ве гөршүңиз ялы, оларың

ерини сизе мүлк бермек үчин сизи шу ере гетирди. ³⁹Инди билип гоюң ве ядыңызда саклаң, чүнки ёкарда – гөкде, ашакда – ерте Реб Бейик Худайдыр. Ондан башга хич Худай ёкдур. ⁴⁰Сизиң ве сизден соңкы несиллериңизиниң говы гүнлер гөрмеклери үчин, бу гүн мениң үстүм билен Онуң сизе берйән парзларыны ве табшырыкларыны бержай эдиң. Шонда Худайыңыз Реббиз сизе эбедилик берйән еринде узак вагтлап яшарсыңыз».

Гачыбаталга галалары

⁴¹Соңра Муса Иорданың гүндогарындан үч галаны белледи. ⁴²Араларында өң хич хили душманчылыгы болмадык бир адамы төтәнден өлдүрен ганхор бу галаларың бирине гачып барып, башыны гутарып билер. ⁴³Муса шу галалары: рубен тиресинден текиз чөлде Бесери, гат тиресинден Гилгатда Рамоды ве манаша тиресинден Башанда Голаны белледи.

Муса Кануны вагыз этмәге башлаяр

⁴⁴Мусаның ысрайылларың өңүнде гоян Кануны шудур. ⁴⁵Ине, Мүсүрден чыканларындан соң Мусаның ысрайыллара айдан дүзгүнлери, парзлары ве хөкүмлери. ⁴⁶Ол булары Иорданың гүндогарында, Бейтпегорың гаршысындакы жүлгеде, ягны Хешбонда хөкүм сүрен аморларың ханы Сихоның юрдунда айтды. Муса билен ысрайыллар Мүсүрден чыканларындан соң аморлары дерби-дагың этдилер. ⁴⁷Олар Сихоның юрдуны ве Башан ханы Огуң юрдуны, ягны Иорданың гүндогарындакы бу ики амор ханының

юрдуны өзлерине мүлк эдип алдылар.
⁴⁸Бу ер Арнон жүлгесинин четиндэки Арогерден Сирён дагына (бу Хермон дагы) ченли узалып гидйэр.
⁴⁹Шейле хем, муна тутуш Араба дүзлүгинин гүндогарындакы Араба деңзине ченли болан ер ве Писга дагының этеклери хем дегишлидир.

5-нжи бап

¹Муса әхли ысрайыллары бир ере жемләп, олара шейле дийди: «Эй, ысрайыл халкы, бу гүнки мениң сизе етирйән парзларыма ве хөкүмлериме гулак гоюн. Олары өвренип, ыхлас билен бержай этмелисиңиз.
²Худайымыз Реб Хорепде бизиң билен әхт баглашды.
³Реб бу әхти ата-бабаларымыз билен баглашмады, Ол әхти бизиң билен, бу гүнки гүн, бу ерде дири галанларымызың хеммеси билен баглашды.
⁴Реб дагда от ичинден сиң билен йүзбе-йүз дуруп геплешди.
⁵(Шол вагт Реббиң сөзлерини сизе етирмек үчин, Реб билен сиңиң араңызда мен дурдум, чүнки сиз отдан горкуп, дага чыкмадыңыз)».

Он табшырык

(Мүсүрден чыкыш 20)

«Реб шу он табшырыгы берди:

⁶„Сениң гул болуп яшан юрдуң Мүсүрден алып чыкан Худайың Реб Мендириң.
⁷Сениң Менден башга худайларың болмасын.

⁸Өзүң үчин ёкарда – гөкде, ашакда – ерде я-да ер асты сувларда яшаян затларың хич бирине меңзеш шекилде бут ясама.
⁹Сен олар тагзым этме я-да олар гуллуқ этме, чүнки Мен Худайың Реб – габанжаң Худайдырын. Мени йигренйән аталарың этмишиниң жезасыны оларың

чагаларының үчүнжи ве дөрдүнжи аркасына чекдирерин.
¹⁰Эмма ким Мени сөйүп, буйрукларымы ерине етирсе, онуң мүңлерче несLINE садык сөйгими гөркезерин.

¹¹Худайың Реббиң адыны бош ере агзама, чүнки Реб Өз адыны бош ере агзан адамы жезасыз гоймаз.

¹²Худайың Реббиң буйрушы ялы, мукаддес Сабат гүнүниң канунларыны ерине етир.
¹³Алты гүнде әхли ишлериңи эдерсиң.
¹⁴Эмма единжи гүн Худайың Реббе багышланан дынч гүнүдир. Бу гүн сениң өзүңем хич иш этме, огул-гызың, гул-гырнагың, өкүзиң я-да эшегиң, тутуш мал-гараң, галаңызда яшаян гелмишек – хижиси бир иш хем этмесин. Шонда сиңиң гул-гырнагыңыз хем өзүңиз ялы дынч алып билер.
¹⁵Мүсүр юрдунда өзүңиң хем гул боландыгыңи ядына сал. Худайың Реб Өзүниң гүйч-гудраты билен сени ол ерден чыкарып гетирди. Шонуң үчин хем Худайың Реб саңа Сабат гүнүниң канунларыны ерине етирмегиңи буюрды.

¹⁶Худайың Реббиң буйрушы ялы, ата-энеңе хормат гой, шонда Худайың Реббиң саңа бержек еринде өмрүң узак болуп, говы гүнлер гөресин.

¹⁷Адам өлдүрме.

¹⁸Зына этме.

¹⁹Огурлык этме.

²⁰Бириниң гаршысына галп шаятлык этме.

²¹Башга кишиниң аялына гөз дикме. Башга бириниң өйүне, ерине, гул-гырнагына я өкүзине, эшегине, оңа дегишли затларың хич бирине гөз дикме“.

²²Реб бу сөзлери дагда от ичинден, булудың ве түм гараңкылыгың ичинден гаты сес билен тутуш жемагата

айтды. Башга хич зат гошмады. Ол бу сөзлери ики саны ясы дашың йү-зүне язып, маңа берди».

Халк горкяр

²³«Даг ловлап янярка, Реббин гаранкылыгың ичинден гелйән сесини эшидениңизде, әхли тиребашыларыңыздыр яшулуларыңыз яныма гелип, ²⁴маңа шейле дийдиңиз: „Ине, Худайымыз Реб бизе Өз шөхратыны ве бейиклигини гөркезди. Биз Онуң от ичинден чыкян сесини эшитдик. Бу гүн биз Худай ынсан билен геплешсе-де, ынсаның дири галып билжек экендигини гөрдүк. ²⁵Нәме үчин биз бу гүн өлмели? Чүнки бу бейик от бизи яндырар. Эмма Худайымыз Реббин сесини мундан артык эшитсек биз өлерис. ²⁶Чүнки от ичинден геплейән дири Худайың сесини эшидип, адамзат арасында биз ялы өлмән галан бармы? ²⁷Сениң өзүң голай бар-да, Худайымыз Реббин айтжак затларының хеммесини диңле. Соңра Худайымыз Реббин айданларының хеммесини бизе етир. Биз саңа гулак асарыс ве бержай эдерис“. ²⁸Мениң билен геплешен вагтыңыз, Реб сизин маңа айдан сөзлериңизи эшидип, маңа шейле дийди: „Мен бу халкың саңа айданларыны эшитдим. Оларың хеммеси догры. ²⁹Кәшгә олар дине шу пикирде болуп, Менден горкуп, әхли буйрукларымы хемише сакласадылар, онда олар ве оларың чагалары хемише эшретде яшардылар! ³⁰Бар, гит-де олар: ‘Чадырларыңыз за доланың!’ дий. ³¹Эмма сен бу ерде Мениң янымда гал. Әхли табшырыгы, парзларымдыр хөкүмлери олар өвредериң ялы, Мен олары саңа айдарын. Гой, олар булары мүлк эдип

бержек юрдумда бержай этсинлер“». ³²Муса халка: «Шонуң үчин хем инди сиз Худайыңыз Реббин буйрушы ялы ерине етирмекде гаты сересап болмалысыңыз. Олардан сага-да, чепе-де гышарман. ³³Дине Худайыңыз Реббин гөркезен ёлундан йөрәң. Шонда сиз дири галып, говы гүнлер гөрерсиниз ве мүлк эдинжек юрдуңызда узак вагтлап яшарсыңыз» дийди.

6-нжы бап

Иң важып табшырык

¹«Худайыңыз Реббин сизе өврет дийип маңа табшыран әхли табшырыклары, парзларыдыр хөкүмлери – ине, шулардыр. Сиз булары Йордандан гечип, мүлк эдинжек юрдуңызда ерине етирмелисиңиз. ²Чагаларыңыз, чагаларыңызың чагалары билен биле Худайыңыз Ребден горкуп, Онуң сизе мениң үстүм билен берйән әхли буйрукларыдыр парзларыны өмүрбөйи бержай эдиң. Шонда өмүриң узак болар. ³Шонуң үчин хем, эй, ысрайыл халкы, гулак гой. Олары ыхлас билен ерине етирин, шонда говы гүнлер гөрерсиниз ве ата-бабаларыңызың Худайы Реббин сизе сөз берши ялы, сүйт ве бал акян юрдунда хас көпелип яйрарсыңыз.

⁴Эй, ысрайыл халкы, гулак гой. Худайымыз Реб еке-тәк Ребдир. ⁵Худайыңыз Ребби тутуш йүрегиңиз, әхли гүйжүңиз билен жан-тенден сөйүң. ⁶Мениң бу гүнки буюрян шу сөзлерими йүрегиңизде саклаң. ⁷Булары чагаларыңа хем өврет, өйдеде, ёлда-да, ятаныңда-тураныңда-да шулар хакда сөз сөзлегин. ⁸Олары беллик хөкүмүнде элиңе дак, маңлайыңа нышан эдип белле. ⁹Олары

жайының гапыларының сөөлерине ве дервезелерине язып гой».

Боюн эгмезлиге гаршы дуйдурыш

¹⁰«Худайыңыз Реб сизи ата-бабаларыңыз Ыбрайыма, Ысхага, Якуба вада эден юрдуна элтжек. Ол юрт өз гурмадык улы ве овадан галаларыңыздан, ¹¹өз газанмадык харытларыңыздан долы өйлерден, өз газмадык гуюларыңыздан, өз отуртмадык үзүм ве зейтун багларыңыздан ыбаратдыр. Сиз олардан ийип дояныңызда, ¹²гаты сересап болуң! Гул болуп яшан юрдуңыз Мүсүрден чыкарып гетирениң Ребдигини ятдан чыкармаң. ¹³Худайыңыз Ребден горкуң, диңе Оңа гуллуқ эдиң ве Онуң адындан ант ичин. ¹⁴Башга худайларың, даш-төверегиниздэки халкларың худайларының хич бириниң ызына дүшмән. ¹⁵Чүнки араныздакы Худайыңыз Реб габанжаң Худайдыр. Худайыңыз Реббиң газабы сизе гаршы туташса, Ол сизи ер йүзүнден ёк эдип ташлар. ¹⁶Масада эдишиниз ялы, Худайыңыз Ребби сынамаң^а. ¹⁷Худайыңыз Реббиң өзүнизе буйран табшырыкларыны, дүзгүнлеридир парзларыны ыхлас билен ерине етирин. ¹⁸Реббиң назарында догры ве говы ишлер эдиң, шонда говы гүнлер гөрерсиңиз. Реббиң ата-бабаларыңыз вада эден юрдуна барып, оны өзүнизе мүлк эдинерсиңиз. ¹⁹Реббиң сөз берши ялы, өңүниңден эхли душманларыңыз Онуң Өзи ковуп чыкарар. ²⁰Вагт гелип, чагаларыңыз сизден: „Худайымыз Реббиң сизе буйран бу дүзгүнлериниң, парзларының ве хөкүмлериниң нэме манысы бар?“

дийип сорасалар, ²¹сиз олара шейле жогап бериң: „Биз Мүсүрде фараоның гулларыдык, эмма Реб Өз гудратлы голы билен бизи Мүсүрден чыкарып гетирди. ²²Реб Мүсүре, фараона ве онуң тутуш хожалыгына гаршы гөзүмиңиз алнын да бейик ве горкунч алапатлардыр мугжызалар гөркезди. ²³Ол ата-бабаларымыз вада эден юрдуны бизе бермек үчин Мүсүрден чыкарып гетирди. ²⁴Соңра Худайымыз Реб бизиң Ондан горкуп, бу парзларың хеммесини ерине етирмегимизи буюрды. Шонда бу гүнки ялы, жанымыз саг болуп, гөржегимиз говулык болар. ²⁵Худайымыз Реббиң бизе буйрушы ялы, Онуң хузурында бу буйрукларың эхлисини ыхлас билен ерине етирсек, биз догры сайыларыс“».

7-нжи бап

Реббиң йорите сайлан халкы

¹«Худайыңыз Реб сизи мүлк эдинжек ериңизе гетиренде, Ол сизден хас гүйчли ве көп санлы халклары өңүниңден ковуп чыкарар. Олар хетлер, гиргашлар, аморлар, кенганлар, перизлер, хивилер хем-де ябуслар жеми еди миллетдир. ²Худайыңыз Реб олары сизиң элиңизе беренде, сиз олары даргадап, бүтинлей ёк эдип ташламалысыңыз. Олар билен эхт баглашмаң ве олара рехимдарлык этмән. ³Олар билен гарындашлык ачмаң. Олар билен гыз алшып-беришмән. ⁴Чүнки олар чагаларыңыз башга худайлара гуллуқ этдирдип, Реббиң ызына эрмеден йүз өвүрдерлер. Шонда Реббиң

^а 6:16 Масада... сынамаң – еврейче Маса сынаг диймеги аңладяр. Серет: Мср 17:1-7.

гахары сизе гаршы туташып, Ол сиз деррев ёк эдип ташлар. ⁵Эмма сиз олар билен шейле эдиң: оларың гурбанлык сыпаларыны юмруп ташлаң, дикме дашларыны дөвүп, Ашера бутларыны йыкың ве бейлеки бутларыны хем ода якың. ⁶Чүнки сиз Худайыңыз Реб үчин мукаддес халксыңыз. Худайыңыз Реб Өзүниң гымматлы халкы болмагыңыз үчин ер йүзүндәки әхли халкларың арасындан сизи сайлады.

⁷Реббиң сизи йүрекден сөймегиниң ве сайламагының себәби, бу сизин бейлеки халклардан сан тайдан көп болмагыңыз дәлдир, сиз әхли халкларың арасында сан тайдан иң азысыңыз. ⁸Мунуң себәби Реб сизи сөйди ве ата-бабаларыңызга эден вадасында дурды. Реб сизи Мүсүрден гудратлы голы билен чыкарып, онуң патышасы фараоның элинден – гулчулыкдан азат этди. ⁹Шонуң үчин хем Худайыңыз Реббиң хақыкы Худайдыгыны билип гоюң. Ол ынамдар Худайдыр. Ол Өзүни сөөнлериң ве буйрукларыны ерине етиренлериң мүңлерче неслине садык сөйгүсини ве әхтини саклаяр. ¹⁰Эмма Ол Өзүни йигренейнлериң йигренчлериңи өз башларындан индерип, олары шобада ёк эдйәр. ¹¹Шонуң үчин хем мениң бу гүнки сизе әхли табшырыкларымы, парзларымдыр дүзгүнлерими ыхлас билен ерине етириң».

Боюн эгмекден гелйән ялканма

¹²«Шу хөкүмлере гулак гоюп, олары ыхлас билен ерине етирсеңиз, Худайыңыз Реб ата-бабаларыңызга вада эден әхтине садык галар. ¹³Реб сизи сөөр, ялкар ве көпелдер. Ол ата-бабаларыңызга вада эден юрдунда сизиң өрчәп өсмегинизе, ериңизден

алынян өнүме, дәнәңизе, шерабыңызга ве ягыңызга, шейле хем, малгараларыңызың көпелмегине, сүрүлериңизиниң санының артмагына берекет берер. ¹⁴Халкларың ичинде иң ялкананы сиз боларсыңыз. Сизиң араңызда несилсиз эркек яда өнелгесиз аял, гысыр мал болмаз. ¹⁵Реб сизи хер хили кеселлерден горар. Мүсүрде гөрөн әхли айылганч кеселлериңиз сизе ёкушмаз. Олары сизи йигренейнлере ёкушдырар. ¹⁶Худайыңыз Реббиң элиңизе бержек әхли халкларыны ёк эдип ташлаң, олар рехим этмән, оларың худайларына сыгынман, себәби бу сизиң үчин дузак болар.

¹⁷Сиз өз-өзүңизе: „Бу халкларың саны бизиңкиден көп, биз булары нәдип ковуп чыкараркак?“ дийип, ¹⁸олардан горкман. Дине Худайыңыз Реббиң фараоны ве тутуш Мүсүр халкыны нәме эдендигини хөкман ядыңызга салың. ¹⁹Өз гөзүңиз билен гөрөн бейик сынаглары, аламатлары, мугжызалары, гүйч-гудраты билен Худайыңыз Реб сизи Мүсүрден чыкарып гетирди. Худайыңыз Реб сизиң горкян халкларыңызың хеммесини-де шейле эдер. ²⁰Мундан башга-да, Худайыңыз Реб дири галанлар ве гачгаklar ёк болянча, олары ховсала салар. ²¹Олардан горкман, чүнки сизиң араңыздакы Худайыңыз Реб бейик ве хайбатлы Худайдыр. ²²Худайыңыз Реб бу халклары сизиң өңүңизден юваш-ювашдан ковуп чыкарар. Сиз оларың соңуна чалт чыкып билмерсиңиз, ёгсам сизиң гаршыңызга йыргыжы хайванлар көпелер. ²³Эмма Худайыңыз Реб олары сизиң элиңизе берер, оларың хеммеси ёк болянча, олары улы ховсала салар. ²⁴Реб оларың ханларыны-

да сизиң элиңизе берер, сиз оларың адыны асманың астындан өчүрүп ташлаң. Оларың өк эдйәнчәңиз, хич ким сизиң өңүңизде дуруп билмез. ²⁵Оларың худайларының бутларыны якың. Өзүңизе алмак үчин олардакы алтына, күмше гөз гыздырман, себәби бу сизе дузак болар. Чүнки бу Худайыңыз Реб үчин нежис затдыр. ²⁶Мунуң ялы нежис зады өйүңизе гетирмәң, ёгсам сизиң өзүңиз хем шонуң ялы бүтинлей өк эдилерсиңиз. Оны ийгрениң ве рет эдиң, чүнки ол бүтинлей өк эдилмели затдыр».

8-нжи бап

Ребби унутмазлык барадакы дуйдурышлар

¹«Бу гүнки мениң берйән бу буйрукларымың әхлисини ыхлас билен ерине етирмелисиңиз. Шонда сиз яшарсыңыз, көпелерсиңиз ве Реббиң ата-бабаларыңыза вада эден юрдуна гидип, оны мүлк эдинерсиңиз. ²Худайыңыз Реббиң кырк йыллап шу чөлден сизи алып гелен узак ёлуны унутмаң. Ол сизиң йүрегиңизде нәме бардыгыны, Онуң буйрукларыны ерине етирийәндигиңизи я-да ерине етирмейәндигиңизи билмек үчин, сизи Өзүне боюн эгдирип сынага салды. ³Ол сизи Өзүне боюн эгдирип ач гойды ве сизиң хем, ата-бабаларыңызың хем гөрмедик иймити болан манна^а билен сизи нахарлады. Ол муны ынсаның дине чөрөк билен яшаман, әйсем, Реббиң агзындан чыкян хер бир сөзи билен хем яшап билжекдигине дүшүңсин дийип этди. ⁴Бу кырк йылың ичинде сизиң

геен гейимлериңиз йыртылып тозмады, аякларыңыз-да габармады. ⁵Сиз шуны йүрегиңизде саклаң, эдил ата өз оглуны тербиелейши ялы, Худайыңыз Реб хем сизи тербиелейәндир. ⁶Шонуң үчин хем Худайыңыз Реббиң ёлундан йөрәң ве Ондан горкуң, Онуң буйрукларыны ерине етириң. ⁷Чүнки Худайыңыз Реб сизи говы юрда алып баряр. Ол ерде чешмелер, булаклар, шейле хем, жүлгелерден ве даглардан акян ерасты сувлары бардыр. ⁸Ол ерде бугдай, арпа, үзүм, инжир, нар, зейтун агачлары ве бал бардыр. ⁹Ол ерде гарныңыз док болар, хич за-да зар болмарсыңыз. Ол юрдуң дашлары демирден болуп, дагларындан мис газып чыкарарсыңыз. ¹⁰Сиз ийпичип дояныңыздан соң, өзүңизе говы юрт берени үчин Худайыңыз Реббе алкыш айдарсыңыз.

¹¹Шонуң үчин хем сиз эгә болуң, Онуң бу гүнки мениң үстүм билен берйән табшырыкларыны, хөкүмлеридир парзларыны ерине етирмекден йүз өврүп, өз Худайыңыз Ребби унутмаң. ¹²Гарныңыз доянда, яшамак үчин кашаң жайлар гураныңызда, ¹³мал-гараларыңыздыр доварларыңыз, алтын-күмшүңиз көпелип, әхли затларыңыза берекет иненде, ¹⁴гул болуп яшан юрдуңыз Мүсүрден чыкарып гетирен Худайыңыз Ребби унутуп, текепбирлик этмәң. ¹⁵Бейик ве элхенч чөллүгиң ичи билен, зәхерли йыланлы ве ичанлы гурак, тозап ятан ерлерден сизи Ол алып гечди. Керт гаядан сизиң үчин Ол сув чыкарды. ¹⁶Сизи Өзүне боюн эгдирмек үчин сынага салып, иң соңунда сизе ягшылык этмек үчин,

^а 8:3 Еврейче *манна* ве *бу нәме?* диен сөзлериң айдылышы меңзешдир. Серет: Мср 16:15.

чөлде ата-бабаларыңызың гөрмедик иймити болан манна билен сизи дине Ол нахарлады. ¹⁷Сиз өз-өзүңизе: „Мен өз гүйжүм билен я-да өз голумың гудраты билен бу байлыгы топладым“ диймән. ¹⁸Гайтам, Худайыңыз Ребби ядыңызда саклаң, чүнки байлык топламага гүйжи Ол берйэндир. Шонда Ол шу гүнки гөршүңиз ялы, ата-бабаларыңыза вада эден эхтини тассыклар. ¹⁹Эгер сиз Худайыңыз Ребби ядыңыздан чыкарып, башга худаиларың ызына дүшүп, олара сыгынып гулук этсеңиз, онда бу гүн мен сизе ачык дуйдуярың: сиз хөкман хеләк боларсыңыз. ²⁰Реб сизин өңүңизден халклары ёк эдиши ялы, сизи хем хеләк эдер. Чүнки сиз Худайыңыз Реббе гулак асмадыңыз.

9-нжы бап

Халкың Реббе боюн эгмезлиги

¹Эй, ысрайыл халкы, гулак сал: инди сиз Йордан дерясындан гечип, өзүңизден бейик ве гүйчли халкларың ерлерини мүлк эдип аларсыңыз. Оларың галалары гөге етип дуран бейик ве берк диварлы галалардыр. ²Билшиңиз ялы, бу гүйчли ве узын бойлы халк Анагың несиллеридир. Сиз олар хакда: „Анакларың гаршысына ким чыкып билер?“ дийленини эшиденсиниз. ³Бу гүн муны билип гоюң: якып ёк эдйән от кимин Худайыңыз Реббинц Өзи сизин өңүңизден гечер. Реббинц Өзи олары гырып, сизе боюн эгдирер. Шонда Реббинц сөз берши ялы, сиз олары ковуп чыкарып, деррев ёк эдерсиңиз. ⁴Худайыңыз Реб олары сизин өңүңизден ковуп чыкаранда, сиз өз-өзүңизе: „Реб догручыллыгым себәпли, мени бу юрда

мүлк эдинмек үчин гетирди“ диймән. Бу халкларың эрбетлиги себәпли, Реб олары сизин өңүңизден ковуп чыкарыр. ⁵Оларың юрдуну эелемегиниз, сизин догручылдыгыңыз я-да пәк йүреклидигиңиз үчин дәлдир. Бу халкларың эрбетлиги себәпли, Худайыңыз Реб олары сизин өңүңизден ковуп чыкарыр. Шейле хем, Реб муны ата-бабаларыңыз Ыбрайыма, Ысхага, Якуба вадасыны ерине етирмек үчин эдйәр. ⁶Билип гоюң: Худайыңыз Реб бу говы юрды сизе догручыллыгыңыз үчин берйән дәлдир, чүнки сиз бойнүёгын халксыңыз.

⁷Худайыңыз Реббинц чөлде нәхили гахарыны гетирендигиңизи ядыңызга салың ве оны унутмаң. Мүсүр юрдундан чыкан гүнүңизден, тә бу ере гелен гүнүңизе ченли сиз Реббе гаршы баш гөтердиңиз. ⁸Сиз хатда Хорепде Реббинц гахарыны гетирдиңиз. Реббинц сизе шейле бир гахары гелди, хатда Ол сизи ёк эдип ташламага-да тайярды. ⁹Мен ики ясы даш бөлегини алмага, ягны Реббинц сиз билен эден эхт дашларыны алмага дага чыканымда, мен кырк гижегүндизләп дагда болдум. Ол ерде мен не чөрөк ийдим, не-де сув ичдим. ¹⁰Реб маңа Өз эли билен язылан ики саны ясы даш бөлегини берди. Дагда үйшен гүнүңиз Реббинц одуң ичинден айдан әхли сөзлери шол дашларың йүзүне языланды. ¹¹Кырк гижегүндиз дийленде, Реб маңа ики ясы дашы – эхт дашларыны берди. ¹²Соңра Реб маңа: „Бар, бу ерден чалт ашак дүш, чүнки сениң Мүсүрден чыкарып гетирен бу халкың азгынчылыга баш урды. Олар Мениң буйран ёлумдан гаты чалт чыкдылар. Олар өзлерине бут ясадылар“ дийди.

¹³Реб ене-де маңа: „Мен бу халкың бойнуёгындыгыны гөрдүм. ¹⁴Инди Мени олары ёк этмекден саклама, чүнки Мен олары ёк эдип, оларың адыны асманың астындан өчүрип ташлайында, сенден олар гөрө хас гүйчли ве хас көп санлы халк дөредейин“ дийди. ¹⁵Шейлеликте, мен дагдан дүшүп, ызыма гайтдым. Даг алавллап январды. Ики саны ясы ахт даш бөлеклери хем элимдеди. ¹⁶Соңра мен сизиң өзүңизе гөлөниң шекилинде бут ясап, догрудан хем Худайыңыз Реббе гаршы гүнэ эдендигиңизи гөрдүм. Сиз Реббин буйран ёлундан гаты чалт чыкдыңыз. ¹⁷Шонда мен элимде саклап дуран ики ясы даш бөлегини зыңып гойбердим, олар сизиң гөзүңизиң алнында чымпытрак болды. ¹⁸Соңра мен өңки ялы йүзин дүшүп, кырк гиже-гүндизлэп Реббин хузурында болдум. Не чөрөк ийдим, не-де сув ичдим. Реббин на зарында пис ишлери эдип, Онун гахарыны гетирмек билен эден ахли гүнэлериңиз үчин мен шейле этдим. ¹⁹Чүнки Реб газап атына атланып, сизи ёк эдер өйдүп горкдум. Эмма Реб ол гезегем мени динчледи. ²⁰Реббин Харуна хем гаты гахары гелипди. Ол оны-да ёк этмэге тайярды. Эмма мен шол вагтың өзүнде Харун үчин хем товакга этдим. ²¹Соңра мен ясан гүнэли бутуңыз болан гөлэни алып, оны отда эретдим. Оны енжип, күл ялы овратдым-да, дагдан акян чешмэ сепип гойбердим.

²²Табгерада-да, Масада-да, Кибротхатавада-да Реббин гахарыны гетирдиңиз. ²³Реб сизе: „Барың, Мениң сизе берйән юрдумы эелэң“ дийип, Кадешбарнеядан сизи иберенде, сиз Худайыңыз Реббин буйругына гаршы баш гөтердиңиз, Оңа

не ынаңдыңыз, не-де гулак асдыңыз.

²⁴Мениң сизи танан гүнүмден бэри, сиз Реббе гаршы чыкып гелиёрсиңиз.

²⁵Реб сизи ёк этмеги йүрегине дүвенде, мен кырк гиже-гүндизлэп Онун өнүнде йүзин дүшүп ятдым.

²⁶Мен Реббе йүзленип, шейле дилег этдим: „Эй, Хөкмүрован Реб, Өз сайлан айратын халкыңы ёк этме. Сен олары Өз бейиклигиң билен гулчулыкдан азат эдип, гудратлы голуң билен Мүсүрден чыкарып гетирдиң.

²⁷Өз гулларың Ыбрайымы, Ысхагы ве Якубы ядыңа сал. Бу халкың бойнуёгындыгына, эрбетлигине ве гүнэсине үнс берме. ²⁸Ёгсам, Сениң бизи алып чыкан юрдундакы адамлар бизе: ‘Реб олары сөз берен ерине гетирип билмеди. Реб олары йигренйэндиги себэпли, чөлде өлдүрмек үчин Мүсүрден чыкарып гетирипдир’ диерлер. ²⁹Эмма бу Сениң бейик гудратың ве гүйжүң билен Мүсүрден чыкарып гетирен Өз сайлан айратын халкың ахырын“.

10-нжы бап

Реб он табшырыгы гайтадан ясы дашлара язар

¹Шол вагт Реб маңа: „Ене-де өңкэ меңзеш эдип, ики ясы даш бөлегини ве олары гояр ялы бир сандык яса. Соңра Мениң яныма – дага чык. ²Мен бу дашларың йүзүне сениң өңки күлпеекун эден дашларыңың йүзүндэки сөзлери язжак. Сен олары сандыга салып гой“ дийди. ³Шейдип, мен акация агажындан сандык ясадым ве өңкэ меңзеш, ики саны ясы даш бөлегини ясап, дага чыкдым. Ол ики ясы даш бөлеги хем элимдеди. ⁴Соңра Реб дагда үйшен гүнүңиз от ичинден

сизе айдан он табшырыгыны эдил өңкә меңзеш сөзләр билен бу ики дашың йүзүне язып, маңа берди. ⁵Мен дагдан ашак дүшдүм ве дашлары сандыга салдым. Реббиң маңа буйрушы ялы, дашлар хәзир хем ол ерде дур.

⁶Шондан соң ысрайыллар Беерот-бенеягакандан гайдып, Мосера гелдилер. Ол ерде Харун өлди ве оны шол ерде жайладылар. Онуң ерине онуң оглы Элгазар руханы болды. ⁷Ол ердән олар Гудгода гелдилер. Гудгодадан болса акып дуран чешмели Ётбата диен ере йөриш этдилер.

⁸Шол махал Реб: „Әхт сандыгымы гөтерсинлер, хузурымда гурбанлыклар хөдүрләп хызмат этсинлер, Мениң адымдан пата берсинлер“ дийип, леви тиресини сайлады. Олар шу гүне ченли хем шейле эдйәрлер. ⁹Шонуң үчин хем Леви тиресине өз ысрайыл доганларының арасындан пай хем, мүлк хем берилмеди. Худайыңыз Реббиң сөз берши ялы, оларың пайы Реббиң Өзүдир.

¹⁰Эдил биринжи гезекдәки ялы, мен дагда кырк гижә-гүндизләп галдым. Бу гезек хем Реб мени диңледди. Реб сизи ёк этмек пикириндән эл чекди. ¹¹Реб маңа: „Тур, бу халка баш бол, йөришиңизи довам эдиң. Олар Мениң ата-бабаларына вада эдән юрдума барып, оны мүлк эдинсинлер“ дийди.

Реббиң эдйән талабы

¹²Инди, эй, Ысрайыл, Худайыңыз Реб сиздән нәме талап эдйәр? Худайыңыз Реб сиздән Өзүндән горкмагыңызы, диңе Онуң ёлундан йөрәп, Оны сөймегиңизи, тутуш йүрегиңиз билен жан-тендән Худайыңыз Реббе гуллуқ этмегиңизи ислейәр. ¹³Шейле хем, говы гүнләр гөрмегиңиз үчин, Реббиң бу

гүнки мениң үстүм билен берйән табшырыкларыдыр парзларыны ерине етириң. ¹⁴Шейле-де гөк, гөклериң гөги, ер йүзи ве онун үстүндәки әхли затлар Худайыңыз Реббиңки болса-да, ¹⁵Реб диңе сизиң ата-бабаларыңызы йүрекдән сөйди ве бу гүнки гөршүңиз ялы, әхли халкларың арасындан оларың соңкы несиллери болан сизи сайлады. ¹⁶Сиз өзүңизи сүннет этмек билен бирликдә тутуш йүрегиңизиде Реббе багыш эдиң ве мундан буяна бойнүёгынлыгыңызы гоюң. ¹⁷Чүнки сизиң Худайыңыз Реб худайларың Худайы, таңрыларың Таңрысыдыр. Ол бейик Худайдыр, гудратлы ве хайбатлыдыр. Ол тарапгөйлик этмейәр ве пара алмаяр. ¹⁸Ол етимиң ве дулуң хакыны алып берйәр. Гелмишеклери говы гөрүп, олары иймит ве гейимгежим билен үпжүн эдйәр. ¹⁹Сиз хем гелмишеклери говы гөрмелисиңиз, чүнки сизиң өзүңиз хем Мүсүрде гелмишек болупдыңыз. ²⁰Худайыңыз Ребдән горкуң, диңе Оңа гуллуқ эдиң, Оңа бил баглаң, Онуң ады билән ант ичиң. ²¹Ол сизиң шөхратыңыздыр. Өз гөзүңиз билән гөрән әпет ве элхенч алакатларыны сизиң үчин гөркезен Худайыңыз Олдур. ²²Сизиң ата-бабаларыңыз Мүсүре гиденде етмиш адамды. Ине, хәзир болса Худайыңыз Реб сизиң саныңызы асмандакы йылдызлар дей көпелтди.

11-нжи бап

Сөз берлен юрдакы ялканышлар

¹Шонуң үчин хем Худайыңыз Ребби сөйүң, Онуң буйрукларыны, парзларыдыр хөкүмлерини ве табшырыкларыны хемише ерине етириң. ²Бу гүн шуны ятда саклаң, мен шуны

Худайыңыз Реббин тербиесини гөрмедик-билмедик чагаларыңызга айдярын: сизиң чагаларыңыз Реббин бейиклигини, Онуң гудрат-гүйжүни, ³Мүсүриң патышасы фараона хем онуң тутуш юрдуна гөркезен алакатларыдыр гудратларыны, ⁴Мүсүр гошуны атлары ве сөвеш арабалары билен сизиң ызыңыздан ковуп гайданында, шу гүн гөршүңиз ялы, Гызыл деңизде олары Реббин нэхили гарк эденини, ⁵бу ере етип гелйәнчәңиз, чөлде сизе Реббин нәмелер эденини, ⁶рубен тиресинден Элиябың агтыклары Датан билен Абырама Реббин нәме эденини, ягны әхли ысрайылларың арасында ол икисини, тутуш хожалыгы, чадырлары ве олар дегисли әхли жанлы-жандары билен биле ериң агзыны ачып, нэхили ювуданыны гөрмедилер. ⁷Эмма сиз Реббин гөркезен бу бейик гудратларының әхлисини өз гөзүңиз билен гөрдүңиз.

⁸Бу гүн мен сизе Реббин әхли буйрукларыны етирийәрин, сиз олары бержай эдиң. Шонда сиз гүйчленерсиңиз ве Иордан дерясындан гечип, элемәге барян юрдуңызы мүлк эдинерсиңиз. ⁹Реббин ата-бабаларыңызга ве оларың несиллерине бермеги вада эден сүйт ве бал акян юрдунда узак өмүр сүрерсиңиз. ¹⁰Чүнки сизиң гидип, мүлк эдинжек юрдуңыз Мүсүр юрды ялы дәлдир. Сиз Мүсүрде ере тохум экип, гөк-бакжа идег эден ялы, оны зор аякдан суварардыңыз. ¹¹Эмма сизиң гидип мүлк эдинжек юрдуңызда даглар ве жүлгелер бардыр. Топрагы асмандан яган ягыш суваряр. ¹²Ол ериң аладасыны эдйән Худайыңыз Ребдир. Йылың башындан тә ахырына ченли Худайыңыз Реббин гөзи хемише ол ередир.

¹³Онуң бу гүнки мениң үстүм билен берйән хер бир буйругына гулак гоюп, Худайыңыз Ребби сөйүп, тутуш йүрегиңиз билен жан-тенден Оңа гулак этсеңиз, ¹⁴Ол сизиң топрагыңызга гүйз хем яз ягышларыны өз вагтында ягдырар. Сиз дәнәңизи, шерабыңызы ве ягыңызы йыгнарсыңыз. ¹⁵Шейле хем, Ол мал-гараларыңыз үчин экин мейданларыңызда от гөгердер. Сизиң гарныңыз док болар. ¹⁶Йөне сересап болуң, алданып ёлдан чыкаймаң, башга худайлара сыгынып, олар гулак эдәймәң. ¹⁷Ёгсам сизе Реббин гахары гелип, Ол асманы япып ташлар. Шонда хич хили ягыш ягмаз ве ериңиз хасыл бермез. Реббин сизе берйән говы юрдунда сиз тиз хеләк боларсыңыз.

¹⁸Реббин бу сөзлерини йүрегиңиз хем калбыңызга сиңдириң. Олары беллик хөкмүнде элиңизе дакың, маңлайыңызга нышан эдип белләң. ¹⁹Булары чагаларыңызга хем өвредиң, өйде-де, ёлда-да, ятаныңызга-тураныңызга-да диңе шулар хакда сөзләң. ²⁰Олары жайыңызың гапыларының сөелерине ве дервезелерине язып гоюң. ²¹Шонда Реббин ата-бабаларыңызга бермеги вада эден юрдунда сизиң чагаларыңыз ве өзүңиз узак өмүр сүрерсиңиз. Асман ериң үстүнде нәче дурса, шол юртта шонча-да яшарсыңыз.

²²Худайыңыз Ребби сөйүп, Онуң ёлундан йөрәп, Оңа бил баглап, мениң сизе берйән бу буйрукларымың әхлисини ыхлас билен ерине етирсеңиз, ²³Реб бу халкларың хеммесини сизиң өңүңизден ковуп чыкарар. Сиз өзүңизден гүйчли ве көп санлы халклары ковуп чыкарарсыңыз. ²⁴Аяк басан хер бир ериңиз сизиңки болар. Сизиң ериңиз чөллүкден Ливана ченли, бейик Евфрат дерясындан Гүнбатар деңзине

ченли узалар. ²⁵Гаршыңызда хич ким дуруп билмез. Өзүниң сөз берши ялы, Худайыңыз Реб сизиң аяк басжак әхли ериңизе горкы ве ховсала салар.

Алкышлар ве нәлетлер

²⁶Серет, бу гүн мен сизиң өңүңизде алкыш ве нәлет гоарын: ²⁷Худайыңыз Реббиң бу гүнки мениң үстүм билен берйән буйрукларына боюн эгсеңиз, алкыш аларсыңыз. ²⁸Эмма өзүңизе нәтаныш болан башга худайларың ызына эерип, Худайыңыз Реббиң бу гүнки мениң үстүм билен берйән буйрукларындан йүз өврүп, олара боюн эгмесеңиз, онда сиз нәлетленерсиңиз. ²⁹Худайыңыз Реб сизи мүлк эдинжек ериңизе гетиренде, Геризим дагында алкыш айдарсыңыз, Эйбал дагында болса нәлет окарсыңыз. ³⁰Сизиң билшиңиз ялы, бу ики даг Иорданың ве гүнбатар ёлун аңырсындадыр. Олар Араба дүзлүгинде яшаян кенганларың ериндәки Гилгал галасының гаршысында, Морениң дуб агачларының янындадыр. ³¹Сиз Иордандан гечип, Худайыңыз Реббиң сизе берйән ерини элемәге гидениңизде ве оны эеләп, ол ерде яшаныңызда, ³²мениң үстүм билен бу гүнки сизиң өңүңизде Реббиң гоаян әхли парзларыны ве хөкүмлерини ыхлас билен ерине етирмелисиңиз.

12-нжи бап

Диңе бир ерде сежде этмек хақында

¹Ата-бабаларыңызың Худайы Реббиң сизе элемәге берен юрдунда бүгин өмрүңизиң довамында ыхлас билен бержай этмели парзларыңыз ве хөкүмлериңиз шулардыр: ²сизиң ковуп чыкаржак миллетлериңизиң

өз худайларына хызмат эдйән бейик дагларының депесиндәки, байырлыклардакы ве гүр япраклы хер бир агажың астындакы әхли ерлерини йыкып юмруң. ³Оларың гурбанлык сыпаларыны юмруп ташлаң, дикме дашларыны дөвүп, Ашера бутларыны ода якың. Оларың худайларының бутларыны парчалап, оларың адыны ол ерден ёк эдиң. ⁴Сиз Худайыңыз Реббе бу миллетлериң ёлы билен сежде этмели дәлсиңиз. ⁵Эмма Худайыңыз Реб әхли тирелериң арасында Өзүне ыбадат эдилмеги үчин ер сайлар ве сиз шол ери гөзләп тапарсыңыз. Сиз ол ере барың, ⁶ве өзүңизиң якма гурбанлыкларыңыз, мал садакаларыңыз, хасылыңыз ондан бирини, үвреме садакаларыңыз, айдан садакаларыңыз, мейлетин садакаларыңыз ве мал-гараларыңыздыр доварларыңыз илкинжи эркек гузланларыны элтиң. ⁷Ол ерде сиз Худайыңыз Реббиң хузурында өз хожалыгыңыз билен билеликде ийип-ичип, Худайыңыз Реббиң сизиң әхли ишлериңизе берекет берени үчин шатланың. ⁸Бу гүн бизиң бу ердәки херекет эдишимиз ялы, херекет этмели дәлсиңиз. Бизиң хеммәмиз өз ислегимизе гөрә херекет эдйәрис. ⁹Чүнки сиз энтек Худайыңыз Реббиң саламатлык ве мүлк бержек ерине барып етмединиңиз. ¹⁰Иордандан гечип, Худайыңыз Реббиң сизе мүлк бержек еринде яшаныңызда, даштөверегиниңиздәки әхли душманларыңыздан Реб сизе парахатчылык алып берер ве сиз ховпсуз яшарсыңыз. ¹¹Шонда сиз Худайыңыз Реббиң Өзүне ыбадат этмек үчин сайлажак ерине мениң буйран әхли затларымы: якма гурбанлыкларыңыз, мал садакаларыңыз, хасылыңыз ондан бирини,

үвреме садакаларыңыз, Реббе гөвнүңизден чыкарып айдан садакаларыңыз гетириң. ¹²Сиз огул-гызларыңыз, гул-гырнакларыңыз билен Худайыңыз Реббиң хузурында шатланып байрам эдин. Бу байрамчылыга араңызда яшаян левилери хем чагырың, себәби оларың ер пайы я мүлки ёкдур. ¹³Сересап болуң, якма гурбанлыкларыңыз ислән еринизде берип йөрмәң. ¹⁴Сиз оны тирелериңизин ичинде диңе Реббиң сайлажак еринде берин. Сиз ол ерде якма гурбанлыкларыңыз берип, мениң буюрян әхли затларымы ерине етирерсиңиз.

¹⁵Муңа гарамаздан, Худайыңыз Реббиң берен берекедине гөрә, яшаян еринизде ислән вагтыңыз мал өлдүрүп, этини ийип билерсиңиз. Ол кейик болсун я-да сугун, пархы ёк, ондан харам адам хем, тәмиз адам хем ийип билер. ¹⁶Эмма сиз ол малы ганы билен иймели дәлсиңиз. Онуң ганыны сув дөкөн ялы эдип, ере дөкүң.

¹⁷Галаларыңызда хич бириңиз дәнәңизин, шерабыңызын ве ягыңызын ондан бирини, мал-гараларыңыздыр доварларыңызын илкинжи эркек гузланларыны, гөвнүңизден чыкарып айдан садакаларыңыз, мейлетин ве үвреме садакаларыңыз иймели дәлсиңиз. ¹⁸Булары Худайыңыз Реббиң хузурында, ягны Онуң сайлажак еринде огул-гызларыңыз, гул-гырнакларыңыз билен ве галаларыңызда яшаян левилер билен биле ийин. Өз эден әхли ишлериңиз үчин Худайыңыз Реббиң хузурында шатланың. ¹⁹Ол ерде левилери әсгермезлик этмекден өмүрбойы әгә болуң.

²⁰Худайыңыз Реб Өзүниң сөз берши ялы, сизиң ерлериңизи гиңелденде, сениң эт иесиң гелип: „Мен эт ийжәк“

дийсең, сен ислән вагтың эт ийип билерсиң. ²¹Худайыңыз Реббиң Өзүне ыбадат этмек үчин сайлажак ери сизден даш болса, мениң буйрушым ялы, Реббиң сизе берен мал-гараларыдыр доварларындан союң. Сиз олары галаларыңызда ислән вагтыңыз ийип билерсиңиз. ²²Шейле хем, ол кейик болсун я-да сугун, пархы ёк, ондан харам адам хем, тәмиз адам хем ийип билер. ²³Эмма гаты сересап болуң, эти ганы билен иймели дәлсиңиз, чүнки ган жандыр. Сиз ганы эт билен иймели дәлсиңиз. ²⁴Эти ганы билен иймәң, онуң ганыны сув дөкөн ялы эдип, ере дөкүң. ²⁵Эти ганы билен иймәң, шонда сизден соңкы чагаларыңыз хем, сизиң өзүңиз хем говы гүнлер гөрерсиңиз, себәби сиз Реббиң назарында догры ишлери эдйәрсиңиз.

²⁶Сиз багыш эден затларыңыз ве айдан садакаларыңыз Реббиң сайлажак ерине гетириң. ²⁷Якма гурбанлыкларыңызын ганыны хем, этини хем Худайыңыз Реббиң гурбанлык сыпасына гетириң. Башга берйән гурбанлыкларыңызын ганыны хем Худайыңыз Реббиң гурбанлык сыпасына дөкүң, йөне оларың этини ийип билерсиңиз.

²⁸Мениң сизе бу гүнки буюрян бу сөзлеримиң әхлисине гулак гоюп, бержай эдин, шонда сизден соңкы чагаларыңыз хем, сизиң өзүңиз хем говы гүнлер гөрерсиңиз. Себәби сиз Худайыңыз Реббиң назарында говы ве догры ишлер эдйәрсиңиз.

Бутлара сыгынмаклыга гаршы дуйдурыш

²⁹Худайыңыз Реб сизиң элежек ериниздәки халкалары сизиң өңүңизден ёк

эденде ве олары ковуп чыкарып, ерине өзүңиз орнашаныңызда ³⁰эгэ болун. Олар сизиң өңүңизден ёк эдиленден соң хем, оларың болшы ялы дузага дүшэймэн. „Бу халклар худайларына нэдип сежде эдйэрлер? Биз хем шейле эдерис“ дийип, оларың худайларына дегишли сораглар бермэн. ³¹Сиз Худайыңыз Реббе мунуң ялы сежде этмэн, себэби олар өз худайларына Реббиң йигренйән нежис ишлериңиң эхлисини эдйэрлер. Олар хатда худайларына өз огулларыдыр гызларыны ода якярлар. ³²Мениң буйранларымың эхлисини ыхлас билен ерине етирмелисиңиз. Оларың үстүне хич зат гошмаң хем, олардан хич зат айырмаң хем.

13-нжи бап

¹Эгер араңыздан пыгамберлер я-да дүйш ёружылар пейда болуп, аламат я-да мугжыза гөркезселер, ²ол аламат я-да мугжыза ерине дүшсе ве олар сизе: „Гелиң, кесеки худайларың ызына эерелиң, оlara сыгынып гуллуқ эделиң“ дийселер, ³сиз ол пыгамберлерин я-да дүйш ёружыларың гепине гулак асман. Чўнки Худайыңыз Реб, хакыкатдан хем, Өзүни тутуш йўрегиңиз билен жан-тенден сөййэндигиңизи я-да сөймейэндигиңизи билмек үчин сизи сынап гөйёр. ⁴Худайыңыз Реббиң ызына эерин, диңе Ондан горкуң, Онуң буйрукларыны ерине етирин, Оңа гулак асын, гуллуқ эдиң, Оңа бил баглаң. ⁵Сизи Мүсүрден чыкарып гетирен, гулчулыкдан азат эден Худайыңыз Реббе дөнүклик эдип сөзлөндиги үчин ве Худайыңыз Реббиң буйран ёлундан чыкандыгы үчин, шол пыгамбери я-да дүйш ёружыны

өлүме хөкүм эдиң. Шейдип, сиз өз араңыздан пислиги айрып ташлаң.

⁶⁻⁷Эгер кимде-ким, хатда өз эркек доганыңыз, эжеңизин оглы я-да өз огул-гызыңыз, сөйгүли аялыңыз, ин якын достуңыз: „Гелиң, гидип, башга худайлара гуллуқ эделиң“ дийип, не өзүңизин, не-де ата-бабаларыңызың танаян худайларына, ериң бу ужундан ол ужуна ченли болан, даш-төверегиниздэки сизе якын я-да узакда ерлешйән халкларың худайларына гизлинликде сизи алдап ырмакчы болсалар, ⁸сиз бейле адамлар билен разылашмаң, оlara гулак асмаң. Оlara гечиримлилик этмэн я-да рехимиңиз инип, олары горамаң. ⁹Гайтам, олары хөкман өлдүриң. Олары илки өз элиңиз билен дашлаң, соңра бүтин халк жезаландырсын. ¹⁰Гул болуп яшан юрдуңыз Мүсүрден чыкарып гетирен Худайыңыз Ребден йүз өвүртмэге сынананшандыклары үчин, олары дашлап өлдүриң. ¹¹Соңра эхли ысрайыллар муны эшидип горкарлар ве гайдып мунуң ялы пислик этмезлер.

¹²Худайыңыз Реббиң сизе яшамага бержек галаларының биринде араңыздан эрбет адамлар чыкып, ¹³галаның яшайжыларыны танамаян худайларына гуллуқ этмэге чагырып, олары ёлдан чыкармакда баш боландыкларыны эшитсеңиз, ¹⁴ызарлап дернөн ве говы сораг-идег эдиң. Эгер гүнөкөрленме догры тапылып, бу нежис иш араңызда эдилен болса, ¹⁵галаның яшайжыларыны гылычдан гечирин. Ондакы эхли затлары бүтинлей ёк эдиң, хатда малгараларыны-да гырың. ¹⁶Ондан алнан эхли олжаны мейданчада бир ере йыгнаң. Соңра галаны ве ондан алнан эхли олжаны Худайыңыз Реббе

башбитин якма гурбанлыгы хөкмүндө ода якың. Ол ер хемишелик харабачылыга өврүлсин, хич хачан тээден гурулмасын. ¹⁷⁻¹⁸Реббе айры гойландыгы үчин якылмалы затларың хич бири элинде болмасын. Шонда Реб гахар-газабындан көшөшип, сизе рехимдарлык эдер. Эгер сиз Худайыңыз Реббиң сөзүне гулак асып, Онуң назарында догры ишлери этсеңиз ве Онуң бу гүнки мениң үстүм билен берйән әхли буйрукларыны ыхлас билен ерине етирсеңиз, онда Ол ата-бабаларыңызга сөз берши ялы, Өзүниң рехимдарлыгы билен сизи көпелтжекдир.

14-нжи бап

¹Сиз Худайыңыз Реббин перзентлерисиңиз. Сиз өли үчин бедениңизе яра салмаң ве маңлай сачыңызы гыркмаң. ²Чүнки сиз Худайыңыз Реб үчин мукаддес халксыңыз. Реб Өзүниң гымматлы халкы болмагыңыз үчин, сизи ер йүзүндәки әхли халкларың ичинден сайлады.

Халал ве харам хайванлар хакында

(Левилер 11:1-21)

³Сиз харам хасаплянян хайванларың хижисини иймели дэлсиңиз. ⁴Сиз, ине, шу хайванларың этини ийип билерсиңиз: өкүз, гоюн, гечи, ⁵кейик, сугун, жерен, ябаны гечи, даг текеси, сайгак ве даг гочы. ⁶Тойнагы ярыклы ве гәвүш гайтарян хер бир хайваның этини ийип билерсиңиз. ⁷Эмма дүйәни, товшаны, атялманы иймели дэлсиңиз, чүнки олар гәвүш гайтарсалар хем, тойнагы ярыклы дәлдирлер, олар сизиң үчин харамдыр. ⁸Шейле хем доңуз, онуң тойнагы ярыклы

болса-да, гәвүш гайтармаяр, бу харамдыр. Сиз оларың этини иймәң ве ләшини-де эллемәң.

⁹Сувда яшаян әхли жандарларың: йүзгүчлилерини ве теңцелилерини ийип билерсиңиз. ¹⁰Йүзгүчсиз ве теңнесиз жандарлары иймән. Олар сизиң үчин харамдыр. ¹¹Халал хасаплянян әхли гушлары ийип билерсиңиз. ¹²Эмма, ине, шу гушларың: бүргүдиң, гарагушуң, деря бүргүдиниң, ¹³⁻¹⁵чайчаңналагың, лачының әхли гөрнүшлериниң, гарганың әхли гөрнүшлериниң, дүегушуң, хүвиниң, чарлагың, гыргының әхли гөрнүшлериниң этини иймели дэлсиңиз; ¹⁶⁻¹⁸байгушуң, жүптүниң, улы байгушуң, ак байгушуң, готаның ве даззаркелиң, леглегиң, хокгарың әхли гөрнүшлериниң, хүйпүйпигиң ве ярганатың этини иймели дэлсиңиз. ¹⁹Әхли ганатлы мөр-мөжеклер сизиң үчин харамдыр. Олары иймели дэлсиңиз. ²⁰Халал хасаплянян хер бир ганатлы жандары ийип билерсиңиз. ²¹Харам өлен хайванларың хич бириниң этини иймән. Олары галаларыңызда яшаян гелмишеклере иймәге берин, кесеки юртлулара сатың. Чүнки сиз Худайыңыз Реб үчин мукаддес халксыңыз.

Овлагы энесиниң сүйдүндө биширмән.

Хасылың ондан бири хакда

²²Хер йыл мейданларыңызда етишен хасылың ондан бир бөлегини айра гоюп, ²³дәнәңизиң, шерабыңызың ве ягыңызың ондан бирини, шейле хем мал-гараларыңыздыр доварларыңызың илкинжи эркек гузланларыны Худайыңыз Реббиң хузурында, ягны Онуң Өзүне ыбадат эдилмеги үчин сайлажак еринде иерсиңиз. Шонда сиз Худайыңыз Ребден хемише горкмагы

өвренерсиңиз. ²⁴Эмма Худайыңыз Реббиң Өзүне ыбадат этмек үчин сайлажак ери сизден узак болуп, Худайыңыз Реббиң сизе берекет берен затларының ондан бир пайыны узак ёлдан гетирмели болсаңыз, ²⁵онда бу затлары сатып, пула өврүң. Пулы алың-да, Худайыңыз Реббиң сайлажак ерине гидиң. ²⁶Пулүңызы ислән задыңызга сарп эдин: өкүз, гоюн, ше-рап я-да чакыр – гөвнүңизиң ислән задыны алын. Оны Худайыңыз Реббиң хузурында ийип, тутуш хожалыгыңыз билен биле шатланып, байрам эдин. ²⁷Галаларыңызда яшаян левилери эсгермезлик этмәң, себәби оларың сизиңки ялы ер пайы я-да мүлки ёкдур. ²⁸Хер үчүнжи йылың ахырында еринизден өнйән өнүмлерден шол йыл үчин тутуш ондан бирини берин ве олары галаларыңызда йыгнап гоюн. ²⁹Сизиңки ялы ер пайы ве мүлки ёк левилер, шейле хем галаларыңызда яшаян гелмишеклер, етимлер ве дуллар гелип, ондан ийип дойсунлар. Шонда Худайыңыз Реб сизиң этжек әхли ишлериңизе берекет берер.

15-нжи бап

Единжи йыл

(Левилер 25:1-7)

¹Хер единжи йылың ахырында өзүңизден алнан карзлары гечиң. ²Карзларыңызды өтмегиң ёлы шейледир: хер бир ысрайыл өз ысрайыл доганының карзыны гечсин. Ондан карзыны бермеги талап этмесин, чүнки карз гечмеклиги Реббиң Өзи ыглан этди. ³Кесеки юртлудан карзыңы сорап билерсиң, эмма өз ысрайыллыңың карзыны геч. ⁴⁻⁵Диңе Худайыңыз Реббе гулак асып,

Онуң бу гүнки мениң үстүм билен берйән әхли буйрукларыны ыхлас билен ерине етирсеңиз, Худайыңыз Реб мүлк эдип бержек еринде сизе берекет берер. Сизиң араңызда мәтәч болмасын. ⁶Худайыңыз Реб сөз берши ялы, сизе берекет беренде, көп халкларга карз берерсиңиз, эмма өзүңиз карз алмарсыңыз. Көп халкларың үстүнден сиз хөкүмдарлык сүрерсиңиз, эмма олар сизиң үстүңизден хөкүмдарлык сүрмезлер.

⁷Худайыңыз Реббиң сизе бержек ериндәки галаларда ысрайыл доганыңызды бири мәтәчлик чексе, доңйүрек болмаң, зада мәтәч доганыңыз үчин элиңизде барыны аямаң. ⁸Онуң үчин элиңизи ачың, оңа нәме герек болса етерликче карз берин. ⁹Сересап болун, калбыңызда эрбет пикир болмасын. Сиз: „Единжи йыл – карз гечиш йылы голай“ дийип, ачгөзлүк эдип, мәтәч ысрайыл доганыңызга хич зат бермән гоймаң. Ёгсам, доганыңыз сизиң гаршыңызга Реббе дады-перят эдер ве сиз языклы боларсыңыз. ¹⁰Сиз карз берениңизде, элиңиз хем, гөвнүңиз хем ачык болсун, чүнки Худайыңыз Реб шонуң хасабына сизиң әхли ишлериңизе ве хер бир башлан ишиңизе берекет берер. ¹¹Ер йүзүнде хемише етер-етмезлер болар. Шонуң үчин хем, мен сизе: „Ерлериңизде яшаян гарыплара ве мәтәч ысрайыл доганларыңызга элиңиз гинден ачык болсун“ диййәрин.

Еврей гуллары хакда

(Мүсүрдән чыкыш 21:1-11)

¹²Эгер өз еврей, ягны ысрайыл доганларыңыздан гул я-да гырнак сизе сатылса, олар сизе алты йыллап хызмат эдер. Единжи йыл сиз оны

азатлыга гойбермелисиңиз. ¹³Гулуңызы азатлыга гойберениңизде, сиз оны эли бош гойбермели дэлсиңиз.

¹⁴Сүрүлериңизден, харманыңыздан ве шерабыңыздан оңа жомартлык билен берин, шейле хем Худайыңыз Реббин берекет эчилип, сизе берен затларындан оңа совгатлар берин. ¹⁵Мүсүрде өзүниңиз хем гул боландыгыңызы ве Худайыңыз Реббин сизи ол ерден азат эдендигини ядыңыз салың. Шол себэпли бу гүн мен сизе бу буйругы берйэндин. ¹⁶Эмма гул: „Мен азатлыга чыкжак дэл, себэби мен сени ве хожалыгыңы сөййэрин ве гүн-гүзераным хем говы“ дийсе, ¹⁷бир темен алып, онуң гулагыны гапа дирэп дешин. Соңра ол сизин хемишелик гулуңыз болар. Гырныгыңызы хем шейле эдин. ¹⁸Гулларыңызы азатлыга гойберениңизде гынанман, себэби олар алты йылың ичинде гүнлүкчилик үчин алнан бахадан ики эссе артык хызмат этдилер. Шонда Худайыңыз Реб сизин эхли ишлериңизе берекет берер.

Илкинжи доглан эркек маллар

¹⁹Мал-гаралардыр доварларыңызың илкинжи гузлан эркегини Худайыңыз Реб үчин айрып гоюң. Сыгрыңызың илкинжи гөлелэн өкүзчесине иш этдирмэн, доварыңызың илкинжи гузлан гочуны гыркман. ²⁰Сиз хожалыгыңыз билен биле олары хер йыл Худайыңыз Реббин хузурунда, Онун сайлажак еринде иерсиңиз. ²¹Бу малларың бири шикесли болса, ягны агсак я-да көр болуп, шикеси улы болса, оны Худайыңыз Реббе гурбан этмэн. ²²Кейиги я-да сугуны ийишлери ялы, оны яшаян ериңиздэки харам адам хем, тэмиз адам хем ийиберсин.

²³Йөне сиз малы ганы билен иймели дэлсиңиз. Ганы сув дөкөн ялы эдип, ере дөкүн.

16-нжы бап

Песах байрамы

(Мүсүрден чыкыш 12:1-20;

Левилер 23:4-8)

¹Абып айында Худайыңыз Реббин хорматына Песах байрамыны берин. Чүнки Худайыңыз Реб сизи Мүсүрден Абып айында гиже чыкарып гетирди. ²Реб Өзүне ыбадат эдилмеги үчин сайлажак еринде доварларыңыздан ве мал-гараларыңыздан Худайыңыз Реббе Песах гурбанлыгыны берин. ³Гурбанлык этини хамырмаялы чөрек билен иймели дэлдир. Оны еди гүнлөп петир билен, ягны эзъет чөреги билен ийин. Чүнки сиз Мүсүрден ховлукмач чыкып гайтдыңыз. Шонуң үчин хем Мүсүрден чыкып гайдан гүнүңизи өмүрбойы ятларсыңыз. ⁴Еди гүнүң довамында яшаян ериңизде хич хили хамырмая гөрүнмесин. Биринжи гүни икиндинара өлдүрөн гурбанлыгыңызың этинден эртире галмасын. ⁵Песах гурбанлыгыны бермэге Худайыңыз Реббин сизе бержек галаларының хеммесинде ругсат берилмейэр. ⁶Оны Худайыңыз Реббин Өзүне ыбадат эдилмеги үчин сайлажак еринде берин. Песах гурбаныны дине шол ерде, Мүсүрден чыкан гүнүңиздэки вагтда, агшамара Гүн яшар вагтлары берин. ⁷Сиз оны Худайыңыз Реббин сайлажак еринде биширип ийин. Эртеси гүни ызыңыз – чадырларыңызга гайдыберин. ⁸Алты гүнлөп петир ийин, единжи гүн болса Худайыңыз Реб үчин мукаддес йыгнанышык эдин, башга хич иш этмэн.

Галла байрамы

⁹Бугдай оруп башлан илкинжи гүнүңизден башлап, еди хепдәни санаң. ¹⁰Соңра Худайыңыз Реб үчин Галла байрамыны белләң. Худайыңыз Реббиз өзүңизе берен берекедине гөрә мейлетин садакаңызы гетирин. ¹¹Сизиң өзүңиз, огул-гызларыңыз, гул-гырнакларыңыз, галаларыңызда яшаян левилер, шейле хем араңыздакы гелмишеклер, етимлер ве дуллар Худайыңыз Реббиз хузурында, ягны Худайыңыз Реббиз Өзүне ыбадат эдилмеги үчин сайлажак еринде шатлансынлар. ¹²Өзүңиз хем Мүсүрде гул боландыгыңыз ятлап, шу парзлары ыхлас билен ерине етирин.

Чатма байрамы

¹³Дәне ве үзүм хасылыңызы йыгнааныңыздан соң, еди гүнлөп Чатма байрамыны белләң. ¹⁴Бу байрамчылыкта сизиң өзүңиз, огул-гызларыңыз, гул-гырнакларыңыз, шейле хем галаларыңызда яшаян левилер, гелмишеклер, етимлер ве дуллар – хеммәңиз биле шатланың. ¹⁵Реббиз сайлажак еринде еди гүнлөп Худайыңыз Реб үчин шу байрамы белләң. Чүнки Худайыңыз Реб сизиң хасылыңызга ве башлан хер бир ишиңизе берекет берер. Шонуң үчин сиз бу байрамда долы шатланып билерсиңиз. ¹⁶Әхли эркеклериниз йылда үч гезек: Петир байрамында, Галла байрамында ве Чатма байрамында Худайыңыз Реббиз хузурына – Онуң Өз сайлажак ерине гелсинлер. Оларың хижиси Реббиз хузурына эли бош бармасын. ¹⁷Хер бириңиз Худайыңыз Реббиз берен берекедине гөрә совгатлар элтиң.

Адалатлылык хакында

¹⁸Худайыңыз Реббиз өзүңизе бержек галаларында тирелеринизин арасындан казылар ве баштутанлар белләң. Олар халкың хал-ягдайыны адалатлы чөзсүнлер. ¹⁹Адалатсызлык, тарапгөйлик этмәң, пара алмаң. Пара даналыгың гөзүни көр эдер ве догрының ишини терс эдер. ²⁰Адалатың, диңе адалатың гөзлегинде болуң, шонда сиз яшап, Худайыңыз Реббиз бержек юрдуны мүлк эдинерсиңиз.

Бутлара сыгынмагың жезасы

²¹Худайыңыз Реббе гуран гурбанлык сыпаңызың янында Ашера буты хөкмүнде агач дикмәң. ²²Шейле хем өзүңизе дикме дашлары гурман, чүнки бу затлар Худайыңыз Реббиз йигренйән затларыдыр.

17-нжи бап

¹Худайыңыз Реббе етмезли, шикесли өкүзи я-да гойны гурбан этмәң. Чүнки бу Худайыңыз Реббе нежисликдир. ²⁻³Худайыңыз Реббиз бержек галаларында араңыздан Онуң назарында пис иш эдйән эркек я-да аял тапылып, ол башга худайлара гулдук эдип, Реббиз гадаган эден затлары болан Гүне, Ая я-да хер хили асман жисимлерине сежде эдип, Реббиз әхтини бозмагы мүмкин. ⁴Бу хакда сизе хабар берилсе, сиз оны дернәп, говы сораг-идег эдиң. Эгер гүнәкәрленме догры тапылып, шейле нежис иш Ысрайылда эдилен болса, ⁵онда сиз гүнә эден эркеги я-да аялы дервезениң дашына гетирип, эркекдигине я-да аялдыгына гарамаздан, оны дашлап өлдүриң. ⁶Өлүме хөкүм эдилен адамы ики я-да үч шаядың гүвәси

билен өлдүрүн. Дине бир шаядын гүвәси билен өлдүрмән. ⁷Өлүмө хөкүм эдилени илки шаятлар өз эллери билен дашласынлар, соңра әхли халк дашлап өлдүрсин. Шейдип, сиз өз араңыздан пислиги айрып ташлан.

Казылар хақында

⁸Галаларыңызда гандар билен ар алыжының арасындакы ган дөкүшикли давалар, хак-хукугың үстүнде я-да урушда сизиң үчин чөзмеси кын давалар йүзе чыкса, Худайыңыз Реббин сайлажак ерине барың. ⁹Ол ерде сиз леви руханылары ве шол дөвүрде хызмат эдйән казылар билен маслахатлашың. Олар сизе хер даваның чөзгүдини мәлим эдерлер. ¹⁰Реббин сайлажак ериндәки айдылан чөзгүт боюнча иш тутун. Оларың сизе берен гөркезмелериниң хеммесини ыхлас билен ерине етириң. ¹¹Олар сизе нәме табшырса, бержай эдин, чыкарылан хөкүм боюнча иш тутун. Өзүңизе айдылан чөзгүтден сага-да, чепе-де совулман. ¹²Кимде-ким Худайыңыз Реббин Өзүне хызмат этмек үчин беллән руханысына я-да казысына текепбирлик эдип боюн эгмесе, ол адам өлүмө хөкүм эдилсин. Шейдип, сиз Ысрайылдан пислиги айрып ташлаң. ¹³Бүтин халк муны эшидип горкар ве мундан буяна хыянатчылык этмез.

Патыша сайламак хақында

¹⁴Сиз Худайыңыз Реббин өзүңизе бержек юрдуны мүлк эдинип, ол ерде орнашаныңызда: „Биз хем даш-төверегимиздәки бейлеки халклар ялы өзүмизе патыша сайлалың“ диерсиңиз. ¹⁵Сиз өзүңизе диңе Худайыңыз Реббин сайлан адамыны пагыша эдип беллән. Сайлан патышаңыз өз

ысрайыл доганларыңызын бири болсун. Ысрайыл доганыңыздан болмадык кесеки юртлыны өзүңизе патыша сайламаң. ¹⁶Патыша өзи үчин көп ат эдинмесин я-да өзүне көп ат эдинмек үчин, ызына Мүсүре адамларыны ибермесин. Чүнки Реб сизе: „Инди сиз хич хачан ызыңызга доланмарсыңыз“ дийипди. ¹⁷Йүрегиниң Ребден дөнмезлиги үчин, патыша өзүне көп аял, шейле хем, көп мөчберде алтынкүмүш эдинмесин. ¹⁸Ол шалык тагтында отуранда, леви руханыларында сакланян Худайың Канунының тәзе гөчүрмесини алсын. ¹⁹Гой, ол бу Кануның гөчүрмесини янында сакласын ве оны өмрүниң әхли гүнлеринде окасын. Шонда ол өз Худайы Ребден горкуп, бу Кануның әхли сөзлерини ве парзларыны ыхлас билен ерине етирер. ²⁰Ол өзүни бейлеки ысрайыл доганларындан ёкары саймасын ве бу буйрукдан сага-да, чепе-де совулмасын. Шонда онуң ве несиллериниң шалыгы Ысрайылда узак йыллар хөкүм сүрер.

18-нжи бап

Леви руханыларының пайы

¹Леви руханылары, тутуш леви тиреси ысрайыллар билен бирликде ер пай я-да мүлк алмазлар. Олар Реббин пайы дийлип берилйән гурбанлыклардан ийип билерлер. ²Халкың бейлеки тирелериниңки ялы, ысрайыл доганларының арасында оларың мүлки ёкдур. Сөз берши ялы, Реббин Өзи оларың мүлкүдир. ³Халк өкүзини я-да гойнуны Реббе гурбан этмек үчин гетиренде, олардан руханылара шулар дегишлидир: малың бир өң аягы, ики әңи ве гарны.

⁴Илкинжи дәне хасылыңыз, илкинжи тәзе шерабы ве зейтун ягыны, шейле хем, гойнуңыз илкинжи гыркымыны рухана бермелисиңиз. ⁵Чүнки Худайыңыз Реб Өз адындан халка хызмат этмек үчин, әхли тирелериңиз ичинден Левини ве онун огулларыны хемишлик руханы эдип сайлады. ⁶Эгер леви тиресинден бири Ысрайылда өз яшаян галасыны ташлап, Реббиз сайлажак ерине барса (ол ислән вагты барып билйәр), ⁷ол ерде Реббиз хузурында дуруп хызмат эдйән әхли леви доганлары ялы, Худайы Реббиз адындан хызмат этсин. ⁸Өй гошларыны сатып алан гирдежисине гарамаздан, онун иймәге дең пайы бардыр.

Нежис адатлара гаршы дуйдурыш

⁹Худайыңыз Реббиз өзүңизе бержек юрдуна бараныңызда, ол халкларың нежис адатларыны бержай этмеги өврәнмән. ¹⁰Сизиз араңызда хич ким оглуны я-да гызыны ода якып, гурбанлык бермесин. Палчылык этмән, мүчәжим я-да билгич болман, жадыгөйлик этмән. ¹¹Шейле хем, хич бириңиз гөзбагчылык эдип, арвахжынлар я-да рухлар билен маслахатлашман, я-да чөзгүдиң жогабыны өлүләрден гөзлемән. ¹²Чүнки бу ишлери эдйәнлер Реб үчин нежисдир. Ине, шу нежис ишлери үчин Худайыңыз Реб олары сизиз өңүңизден ковуп чыкарыр. ¹³Худайыңыз Реббиз өңүнде кәмил болуң. ¹⁴Сизиз ковуп чыкаржак бу халкларыңыз мүчәжимлере ве палчылара гулак асарлар. Худайыңыз Реб болса, сизе бейле этмәге ругсат бермейәр.

Муса ялы пыгамбер

¹⁵Худайыңыз Реб сизиз үчин өз халкыңыз арасындан мениң ялы пыгамбер чыкарыр. Сиз шол пыгамбере гулак асын. ¹⁶Хореп ^a дагында үйшен гүнүңиз, сиз Худайыңыз Ребден хайыш эдип: „Худайымыз Реббиз сесини мундан артык эшитмәли ве бу бейик оды инди гөрмәли, ёгсам биз өлерис“ дийипдиңиз. ¹⁷Реб маңа: „Оларың айдяңлары догры. ¹⁸Мен олар үчин өз халкының арасындан сениң ялы пыгамбер чыкарырын. Мениң буйран затларымың әхлисини халка айдар ялы, Мен сөзлерими пыгамбериң агзына салып берерин. ¹⁹Кимде-ким Мениң адымдан сөзлейән пыгамбериң сөзлерине гулак асмаса, ол адам билен Мениң Өзүм хасаплашарын. ²⁰Эмма башга худайларың адындан сөзлейән пыгамбер я-да Мениң буюрмадык задымы, хыянатчылык эдип, Мениң адымдан сөзлейән пыгамбер өлүмө хөкүм эдилер“ дийди. ²¹Сиз өз-өзүңизе: „Биз Реббиз айтмадык сөзүни нәдип билели?“ диерсиңиз. ²²Эгер бир пыгамбер Реббиз адындан сөзлән болса, ол иш хем баша бармаса я-да хакыката өврүлмесе, ол сөз Ребден дәлдир. Оны пыгамбериң өзи тослап тапандыр, сиз ол пыгамберден горкман.

19-нжы бап

Гачыбаталга галалары хакда (Чөлде 35:6-34; Ешуба 20:1-9)

¹Худайыңыз Реб сизе бержек юрдуның халкларыны ёк эденде, сиз олары ковуп чыкарып, оларың

^a 18:16 Хореп – бу Синай дагының бейлеки ады.

галаларында ве өйлеринде орнашаныңызда, ²⁻³Худайыңыз Реббич мүлк эдип бержек юрдуны үч бөлеге бөлүп, хер бөлекден бир галаны сайлаң. Адам өлдүрөн ганхор оларың бирине гачып барып гутулып билер ялы, бу галалара бармак үчин ёллар чекиң. ⁴Ганхор ол ере, ине, шейле ягдайда гачып барып, дири галып билер: төтөнликде башга бирини өлдүрөн болса ве ол икисиниң арасында өң хич хили душманчылык ёк болса, ол ере гачып гутулып билер. ⁵Айда-лы, бир адам бейлеки бир адам билен токая одун чапмага гидйёр. Оларың бири агач чапып дурка, палта сапындан сыпып, яындака дегйёр ве ол хем шондан өлйёр. Шейле ягдайда ол ганхор бу галаларың бирине гачып гутулып билер. ⁶Эгер ёл гаты узак болса, өлдүрелениң хоссары өч алмак үчин ганхорың ызындан газап билен ковалап етип өлдүрер. Эмма оларың арасында өң душманчылыгың ёкдугы үчин, ол өлдүрилмели дёлдир. ⁷Шонуң үчин хем мен сизе: „Өзүңизе үч галаны сайлаң“ дийип буйрук бердим.

⁸⁻¹⁰Худайыңыз Ребби сөйүп, хемише Онуң ёлундан йөрөп, мениң бу гүнки сизе берйён буйрукларымың әхлисини ыхлас билен бержай этсеңиз, Худайыңыз Реб ата-бабаларыңыза сөз берши ялы, ериңизи гиңелдер. Ол ата-бабаларыңыза вада эден әхли ерини сизе берер. Шонда Худайыңыз Реббич сизе мүлк бержек еринде бигүнә адамың ганы дөкүлмез ялы, бигүнә ганың астында галмазыңыз ялы, бу үч галаның үстүне ене-де үч гала гошуң. ¹¹Эмма бир адамың башга бири билен душманчылыгы болуп, букуда ятып, онуң үстүне чозуп, оны өлдүрсе, сонра-да ол бу галаларың бирине

гачып барса, ¹²ганхорың галасындакы яшулулар адам иберип, гүнәкәри ол ерден гетиртмели. Оны өлдүрмек үчин өлдүрелениң хоссарының элине берин. ¹³Она рехим этмән, бигүнә ганы Ысрайылдан ювуп айрың, шонда сиз говы гүнлер гөрерсиниз.

¹⁴Худайыңыз Реббич сизе мүлк эдип бержек юрдунда гоңшыңыз билен өңки несиллериңизин дүзен арачөк дашыны сүйшүрмән.

Шаятлык этмек хакында

¹⁵Женаят я-да гүнә эден адамың гүнәсини бойнуна гоймак үчин, она бир адамың шаятлыгы етерлик дёлдир. Ол ики я-да үч шаядың гүвәси билен тассыклансын. ¹⁶Эгер бир яланчы шаят бирине ярамаз ниет билен гүнә йүклесе, ¹⁷онда давагәрлерин икиси хем Реббич хузурына, шол дөвүрде хызмат эдйён руханыларың ве казыларың хузурына барсын. ¹⁸Казылар говы эдип дерцев гечирсинлер. Эгер шаят адам ялан гүвәлик берип, башга бириниң гаршысына ялан сөзлейён болса, ¹⁹онда сиз шол гүнәкәрленйёне нәхили жезаны ниетлән болсаңыз, шол жезаны ялан гүвәлик эдене берин. Шейдип, сиз өз араңыздан пислиги айрып ташлаң. ²⁰Бейлекилер муны эшидип горкарлар. Сизиң араңызда гайдып, хич хачан шунуң ялы женаят эдилмез. ²¹Ялан сөзлейён адама рехим этмән. Жан орнуна жан, гөз орнуна гөз, диш орнуна диш, аяк орнуна аяк алмак билен она жеза берин.

20-нжи бап

Урушмак хакында

¹Душманыңызга гаршы урша чыканыңызда ве оларың атларының,

сөвеш арабаларының ве гошунының өзүңизинкиден агдыкдыгыны гөрениңизде, сиз олардан горкмаң. Чүнки сизи Мүсүрден чыкарып гетирен Худайыңыз Реб сизин билендир. ²Урша гиришмезинизден өң, руханы гелип, эсгерлерин өңүнде сөз сөзлесин. ³Руханы оlara шейле дийсин: „Эй, ысрайыл халкы, гулак гой! Бу гүн сиз душманларыңызга гаршы сөвеше гирийэрсиниз. Олардан горкуп, йүрегиниз сарсмасын, алжырап, довла дүшмән. ⁴Чүнки душманларыңызың гаршысына сөвешип, сизин еңиш газанмагыңыз үчин, Худайыңыз Реб урша сизин билен биле гидер“. ⁵Соңра баштутанлар эсгерлере йүзленип, шейле дийсинлер: „Ким тэзе жай гуруп, хениз онда яшамалык болса, ол адам ызына – өйүне гайтсын, ёгсам ол урушда вепат болайса, онуң өйүнде башга бири яшар. ⁶Араңызда үзүм багыны отурдып, энтек онуң мивесинден датмадык адам бар болса, гой, ол өйүне гайтсын, ёгсам ол урушда вепат болайса, үзүмиң илкинжи мивесини башга бири ийип хезил эдер. ⁷Араңызда бой гыза адагланып, энтек оңа өйленмедик бар болса, гой, ол хем өйүне гайтсын, ёгсам ол урушда вепат болайса, ол гыза башга бириниң өйленмеги мүмкин“. ⁸Баштутанлар сөзлерини довам этдирип: „Араңызда горкяныңыз я-да товшан йүреклиңиз бар болса, гой, ол хем өйүне гайтсын, ёгсам ол ёлдашларыны-да өзи ялы товшан йүрек эдер“ дийсинлер. ⁹Баштутанлар гошуның өңүнде сөз сөзлөп боланларындан соң, оlara серкерделер беллесинлер.

¹⁰Душманыңызга гаршы сөвешмек үчин, гала якын гелениңизде, оlara

парахатчылыгы теклип эдин. ¹¹Эгер олар парахатчылыгы кабул эдип, сизе боюн болсалар, онда ол ердэки эхли халк сизе межбуры хызмат этсин. ¹²Эгер олар парахатчылыкдан йүз өврүп, сизе гаршы уруш ыглан этселер, сиз ол галаның дашыны габаң. ¹³Худайыңыз Реб оны сизин элиңизе беренде, сиз оларың эхли эркеклерини гылычдан гечирин. ¹⁴Аялларыны, чагаларыны, малгараларыны, галада бар болан эхли зады өзүңизе олжа эдип алың. Худайыңыз Реббин душманыңыздан алып берен олжасыны хөзирини гөрүң. ¹⁵Бу ердэки халклара дегишли болмадык, сизден хас узакда ерлешйән галаларың хем хеммесини шейле эдин.

¹⁶Йөне Худайыңыз Реббин сизе мүлк эдип бержек бу халкларың галаларында болса екеже-де жанлыжандар дири галмалы дэлдир. ¹⁷Худайыңыз Реббин сизе буйрушы ялы хетлери, аморлары, кенганлары, перизлери, хивилери ве ябуслары бүтинлей ёк эдип ташламалысыңыз. ¹⁸Шонда олар өз худайларына гулук этмекдэки нежис ишлериниң хич бирини сизе өвредип билмезлер ве сиз Худайыңыз Реббе гаршы гүнэ этмерсиңиз.

¹⁹Сиз узак вагтлап галаның дашыны габап, оны басып алмак үчин уршаныңызда, ол ерин агачларыны чапып ёк этмән. Чүнки мейдандакы агачлар душман хасапанып, габава салынян дэлдир. Сиз оларың мивесинден иерсиңиз. ²⁰Сиз дине миве гетирмейән агачлары ёк эдип билерсиңиз. Олары чапып, өзүңизе гаршы урушан халкың галасы йыкылянча, шол галаның гаршысына хүжүм этмекде уланың.

21-нжи бап

***Нәбелли ганхор тарапындан
өлдүриленлер хақында***

¹Худайыңыз Реббин сизе мүлк эдип берйән юрдунда ким тарапындан өлдүрилендиги нәбелли бир жесет мейданда тапылса, ²яшулуларыңыз ве казыларыңыз гидип, жеседиң голайындакы галалара ченли болан аралыгы өлчесинлер. ³Жеседиң голайындакы галаның яшулулары өң хич иште уланылмадык, бойнуна боюнтырык салынмадык бир яшар гөләни алысынлар. ⁴Яшулулар бу гөләни хениз сүрүлмедик ве экилмедик ере – акар сувуң боюна гетирип, онуң бойнуны омурсынлар. ⁵Соңра руханылар, ягны Левиниң огуллары гелсинлер, чүнки Худайыңыз Реб Өзүне хызмат эдер ялы ве Өз адындан халка пата берер ялы, олары руханы эдип сайлады. Әхли урушлары ве давалары олар чөзйәрлер. ⁶Жеседиң иң голайындакы галаның әхли яшулулары акар сувуң боюнда бойны омурулан яш гөләниң үстүнде эллерини ювсунлар. ⁷Соңра олар шейле сөзлери жар чексинлер: „Бу гана бизиң элимиз булашмады, кимиң эденини-де гөзүмиз билен гөрмедик. ⁸Я Реб, Өз азат әден халкыңы – ысрайыллары багышла. Нәхак дөкүлен ганың гүнәсини Өз халкың Ысрайылың арасында галдырма“. Шонда олар шол ганың гүнәсинден бошарлар. ⁹Шейдип, нәхак дөкүлен ганың гүнәсини өз араңыздан айрып, Реббиң назарында догры ишлери эдерсиңиз.

Есир дүшен аяла өйленмек хакда

¹⁰Душманларыңызга гаршы урша чыканыңызда, Худайыңыз Реб олары

сизиң элиңизе берсе, сиз хем олары есир алсаңыз ¹¹ве есирлериң арасындан бир овадан аяла гөвнүңиз гидип, оңа өйленмекчи болсаңыз, ¹²оны өйүңизе алып гелиң. Ол аял сачыны сырсын ве дырнакларыны алсын. ¹³Эгиндәки есирлик гейимлерини чыкарып, сениң өйүңде тутуш бир ай отуруп, эне-атасының ясыны тутсун. Шондан соң сен онуң янына гирип, онуң адамсы боларсың, ол хем сениң аялың болар. ¹⁴Эмма соңрак оны халамасаң, сен ол аялы бошатмалысың. Сен онуң намысына дегендигиң үчин, оны гырнак хөкмүнде сатмалы дәлсиң.

Новбахар оглуң пайы

¹⁵Бир адамың ики аялы болуп, бирини халап, бейлекисини халамаян болса, оларың икиси-де оңа огул догруп берсе ве халамаян аялының оглы онуң новбахар оглы болса, ¹⁶бир гүн эмләгини огулларына пайланда, ол халамаян аялындан болан новбахар оглуның пайыны халаян аялының оглуна бермесин. ¹⁷Ол халамаян аялының оглуны новбахар огулдыгыны боюн алып, оңа әхли задындан ики эссе пай бермелидир, чүнки ол огул онуң жуванлык чагының илкинжи мивесидир. Илкинжи огуллык хакы онуңкы болмалыдыр.

Боюн эгмезек огул

¹⁸Эгер бириниң хөтжет, боюн эгмезек, ата-энесине гулак асмаян, оларың тербиесини алмаян оглы бар болса, ¹⁹ата-энеси оны тутуп, шол ердәки галаның дервезесиниң голайына, яшулуларың янына гетирсин. ²⁰Олар галаның яшулуларына: „Бизиң бу оглумыз дикдүшди ве гыңыр. Ол бизе боюн эгенок. Ол ачгөз

хем ичеген“ дийсинлер. ²¹Соңра галаның әхли эркектери оны дашлап өлдүрсинлер. Шейдип, сиз өз араңыздан пислиги айрып ташлаң. Әхли ысрайыллар муны эшидип горкарлар.

Женаятчының жеседи

²²Эгер бири женаят эдип, өлүм жезасына хөкүм эдилсе ве сиз оны агачдан асып өлдүрсеңиз, ²³онун жеседини агачдан узак гиже асып гоймаң. Сиз оны хөкман шол гүн жайламалысыңыз, чүнки агачдан асылан адам Худай тарапындан нәлетленендир. Худайыңыз Реббин сизе мүлк эдип берйән ерини харам чыкармаң.

22-нжи бап

Яшайыш үчин гүнделик парзлар

¹Бириниң азашып гелен өкүзини я-да гойнуны гөрүбем гөрмедиксирән болмаң. Ол маллары эсине гетирип берин. ²Эгер эеси сизден узакда яшаян болса я-да оны танамаян болсаңыз, маллары өйүңизе гетириң. Эеси идәп гелйәнчә саклап, эеси геленде олары берерсиниз. ³Кимдир бириниң йитирен эшегини, гейим-гежимини – йитирен ислендик задыны тапаныңызда хем шейле эдин. Өз көмегиңизи гайгырман. ⁴Бириниң эшегиниң я-да өкүзиниң ёлда йыкылып ятаныны гөрүбем гөрмезлиге салмаң. Оны аяга галдырмага көмек эдин.

⁵Аял эркек гейимини, эркек хем аял гейимини геймели дәлдир. Чүнки муңуң ялы ишлер этмек Худайыңыз Реббин назарында нежисликдир.

⁶Эгер агачда я-да ерде гушун хөвүртгесиниң үстүнден гелсеңиз

ве эне гуш чагалары билен, я-да юмургаларының үстүнде отуран болса, эне гушы чагалары билен биле алмаң. ⁷Эне гуш, гой, гитсин, онуң дине чагаларыны алың, шонда сиз го-вы гүнлер гөрүп, өмрүңиз узак болар.

⁸Тәзе жай гурсаңыз, жайың үчеги үчин гермев тутуң, ёгсам бири йыкылар-да, өйүңизде нәхак ган дөкүлер. ⁹Үзүм багыңызда ики хили экин эмәң, ёгсам экен экиниңиз хем, үзүмчилигиң хасылы хем Мукаддес өе берлер. ¹⁰Өкүз билен эшеги биле гошуп ер сүрмәң. ¹¹Йүң ве зыгыр гошулып докалан гейимлери геймәң. ¹²Эгниңизе геййән донуңызың бурчларына готаз тикиң.

Жынысы гатнашыклар хакында

¹³Бир адам бир гыза өйленип, она янашандан соң, оны халаман, ¹⁴гызы гүнәкәрләп: „Мен бу гыза өйлендим, йөне онуң янына гиренимде, бу гыз чыкмады“ дийип, она төхмет атса, ¹⁵гызың ата-энеси онуң пәклиги хакындакы субутнаманы экидип, дервезәниң агзында галаның яшулуларына гөркезсин. ¹⁶Гызың атасы яшулулара: „Мен гызымы бу адама дурмуша чыкардым, эмма ол мениң гызымы халаман, ¹⁷“Бу гыз чыкмады“ дийип, нәхак гүнәкәрледи. Эмма гызымың пәклигини гөркезйән субутнама, ине, шу ерде“ дийсин. Соңра олар бу субутнама матаны галаның яшулуларының өңүнде ызып гөркезсинлер. ¹⁸Галаның яшулулары ол адамы гамчы билен жезаландырсынлар. ¹⁹Яшулулар оңа ики йүз элли мысгал^а күмүш жериме салып, бу пулы гызың атасына берсинлер,

^а 22:19 *Ики йүз элли мысгал* – еврейче *йүз шекел*. Бу такм. 1,2 кг деңдир.

себэби ол адам Ысрайылың пэк гызына төхмет атды. Ол гыз төхмет атан адамың аялы болуп галсын. Ол адама өмүрбойы ондан айрылышмага ругсат берилмейэр.

²⁰Эгер ол адамың айданлары догры болуп, ол гызың гызлыгы ёк болса, ²¹оны атасы өйүниң гирелгесине гетирсинлер-де, галаның эркеклери дашлап өлдүрсинлер, себэби ол атасы өйүнде лолучылык эдип, Ысрайылда масгарачылыклы иш эдипдир. Шейдип, сиз өз араңыздан пислиги айрып ташлаң. ²²Эгер бир адамы башга бириниң аялы билен ятырка тутсаңыз, оларың икисини хем өлдүрин. Шейдип, сиз Ысрайылдан пислиги айрып ташлаң. ²³Эгер бир бой гыз бирине адагланан болса, башга бир адам галада бу гыза душуп, оңа янашса, ²⁴оларың икисини хем галаның дервезесиниң янына гетирип, дашлап өлдүрин. Бу гыз галада болубам, көмек сорап гыгырмандыгы үчин, ол адам болса өз ысрайыл доганының гелинлигини зорландыгы үчин өлдүрин. Шейдип, сиз өз араңыздан пислиги айрып ташлаң. ²⁵Эмма ол адам адагланан бой гыза чола ерде душуп зорлан болса, онда диңе зорлан эркеги өлдүрин. ²⁶Гыза болса хич зат этмән. Ол өлүм жезасына лайык женаят этмэндир. Себэби бу ягдай эдил бириниң үстүне топуп, оны өлдүрөн ялыдыр. ²⁷Чүнки ол адам бу гызы чола ерде тапды. Адагланан гыз көмек сорап чагырып гыгыран хем болса, ол ерде оны халас этмәге хич ким болмандыр. ²⁸Эгер бир адам адагланмадык бой гыза душса, оны тутуп, онуң билен ятса ве олар

бу ишиң үстүнде тутулсалар, ²⁹гыза янашан адам гызың атасына йүз он мысгал^а күмүш берсин. Ол гыз онуң аялы болар. Ол адам гызы зорландыгы себэпли, өмүрбойы ондан айрылышмага ыгытыр берилмейэр.

³⁰Оглы өз атасыны намыса гоюп, онуң аялларындан аял алмасын.

23-нжи бап

Реббиң жемагатына гирип билмейән адамлар

¹Эркеклик тохумлыгы енжилен я-да кесилен адам Реббиң жемагатына гирмейэр.

²Биканун доглан Реббиң жемагатына гирмейэр. Хатда оларың соңкы несиллериниңем хич бири Реббиң жемагатына гирмейэр.

³Аммонлар хем, моваплар хем Реббиң жемагатына гирмейэр. Хатда оларың соңкы несиллериниң хич бири Реббиң жемагатына гирмейэр.

⁴Себэби сиз Мүсүрден чыкып гайданыңызда, олар ёлда сизи дуз-чөрек ве сув билен гаршы алмадылар. Олар сизи нәлетлемек үчин, Месопотамияда Петор галасындан болан Бегорың оглы Билгамы хақына тутдулар. ⁵Эмма Худайыңыз Реб Билгамы диңлемекден йүз өврүпди. Ол сизи сөөнсоң, шол нәлети алкыша өврүпди. ⁶Өмрүңиң бүтин довамында хич вагт оларың саламатлыгы ве абаданлыгы угрунда чалышмаң.

⁷Эдомларың хижисини йигренмән, чүнки олар сизиң гарындашларыңыздыр. Мүсүрлилериң хем хижисини йигренмән, чүнки сиз оларың юрдунда гелмишек болуп

^а 22:29 *Йүз он мысгал* – еврейче элли шекел. Бу такм. 600 гр дендир.

яшадыңыз. ⁸Оларың агтыклары Реббин жемагатына гирип билер.

Харбы дүшелгәниң тәмизлиги

⁹Душманларыңызга гаршы сөвешмек үчин дүшләниңизде өзүнизи хер хили харамлыкдан гораң. ¹⁰Эгер араңыздан бириниң гиже тохумы акып, харам болса, дүшелгәңизден дашары чыксын. Ол дүшелгәңизе гирмели дәлдир. ¹¹Агшам дүшенде, ол ювунсын, Гүн батандан соң, ол дүшелгәңизе гирип билер. ¹²Аяк ёлы үчин дүшелгәңизин дашында белли бир хажатхана ериниз болмалыдыр. ¹³Аяк ёлуна чыканыңызда, яныңыз билен кепже алып гидин. Тәрет эдип боланыңыздан соң, чукур газып, тәретинизи гөмүң. ¹⁴Чүнки Худайыңыз Реб сизи халас этмек үчин ве душманларыңызы сизиң элиңизе бермек үчин дүшелгәңизин ичине айланар. Шонуң үчин дүшелгәңиз пәк болмалыдыр, Реб араңызда нежис зат гөрүп, сизден йүз өвүрмесин.

Гачян гуллар хакда

¹⁵Хожайыңларыңдан гачып, яныңызга гелен гуллары ызына элтип бермән. ¹⁶Олар сизиң араңызда, өз сайлан ислендик галасында, гөвүнлериниң ислән еринде сизиң билен биле яшаберсинлер. Олары хорламаң.

Лолучылык хакда

¹⁷Ысрайыл гызларының хич бири сежде эдилейән ерде лолы болуп ишлемесин. Ысрайыл огулларының хем хич бири мунуң ялы иш этмесин. ¹⁸Оларың лолучылыктан газанан хакыны айдылан садакаларың төлеги хөкмүнде Худайыңыз Реббин өйүне

гетирмән. Чүнки буларың икиси хем Худайыңыз Реб үчин нежисликдир.

Карз бермек хакда

¹⁹Ысрайыл доганыңызга пул, азык, бейлеки затлары пейда гөрмек ниети билен карз бермән. ²⁰Пейда гөрмек үчин кесеки юртла карз берсеңиз болар, эмма өз ысрайыл доганыңызга карзы пейда гөрмек үчин бермән. Шонда Худайыңыз Реб сизиң мүлк эдинжек юрдуңызда этжек әхли ишлериңизе берекет берер.

Айдылан садака хакда

²¹Худайыңыз Реббе садака айдан болсаңыз, оны гижикдирмән берин, чүнки Худайыңыз Реб айдан садакаңызы сизден хөкман талап эдер. Эгер сиз оны ерине етирмесеңиз, гүнә газанарсыңыз. ²²Садака айтмадык болсаңыз, онда гүнә газанмарсыңыз. ²³Йөне Худайыңыз Реббе өз агзыңыз билен айдан садакаңызы айдышыңыз ялы, дилиңизин геплән задыны ыхлас билен ерине етириң.

Бириниң үзүм ве бугдайыны иймек хакда

²⁴Эгер сиз бириниң үзүм багына гирсеңиз, онуң үзүминден тә дойяңаңыз ийсеңиз ийиң, йөне ондан габа салып яныңыз билен алып гайтмаң. ²⁵Эгер сиз бириниң экин мейданына гирсеңиз, бугдайың дәнесини элиңиз билен йыгсаңыз, йыгың, эмма онуң бугдайына орак салмаң.

24-нжи бап

¹Эгер бир адам бир гыза өйләнсе, йөне ондан кемчилик тапандыгы үчин оны халамаса, онда, гой, ол аялының элине талак хатыны язып берсин ве

оны өйүндөн чыкарып гойберсин. ²Ол аял онуң өйүндөн гидип, башга бирине дурмуша чыкып билер. ³Эмма ол аялың икинжи адамсы хем халаман, онуң элине талак хатыны берип, өйүндөн ковса (я-да онуң икинжи баран адамсы өлсе), ⁴ковуп гойберен биринжи эри онуң харамдыгы үчин, оны икиленч өзүне аял эдип алмага каклы дэлдир, чүнки бейле этмек Реббе нежисликдир. Худайыңыз Реббин сизе мүлк эдип берйән ерини харам чыкармаң.

⁵Эгер бир адам тэзе өйленен болса, ол урша гитмесин я-да оңа хич хили жогапкэрчиликли иш табшырылмасын. Ол бир йыл өйүнде галып, өз алан аялы билен шады-хоррамлыкда яшасын.

Гиревлер, адам огурлыгы, ёканч дери кесели хакда

⁶Хич кимиң дегирменини я-да дегирмен дашыны гиревине алмаң, чүнки бу онуң дурмушыны гиревине алдыгыңыз болар.

⁷Эгер бири башга бир ысрайыллыны огурлап гул этсе я-да оны сатса, ол огурлан адам өлдүрилсин. Шейдип, сиз өз араңыздан пислиги айрып ташлаң.

⁸Дери кеселинден гаты эгэ болуң. Мениң леви руханыларына буйрушым ялы, оларың сизе өвредйән хер бир задыны үнс билен ерине етирин. ⁹Мүсүрдөн чыкып гайданыңызда, ёлда Худайыңыз Реббин Меръеми нәндендигини ядыңызга салың.

Карз бермек ве гирев алмак хакда

¹⁰Бирине бир зат карз берсеңиз, өйүне гирип, ондан гирев алмаң. ¹¹Карз алан адамың өзи сизе гирев

гетирйәнчө, дашарда отурын. ¹²Эгер ол адам гарып болса, онуң гиревине берйән донунда ятмаң. ¹³Онуң гиревини Гүн батманка ызына элтип бериң, шонда ол өз донунда ятар ве сизе алкыш айдар. Шейле хем бу Худайыңыз Реббин хузурунда саңа догрулык сайылар. ¹⁴Исле ол өз ысрайыл доганыңыз болсун, исле юрдундакы галаларда яшаян гелмишек, гараз, гарып ве мэтөч гүнлүкчиниң ишлән хақыны тутуп галмаң. ¹⁵Хер гүн сиз оларың хақыны Гүн яшманка төлемелисиниз. Себәби олар гарып ве оларың гүн-гүзераны шоңа баглыдыр. Ёгсам олар сизиң гаршыңыз Реббе налыш билен йүз тутарлар ве сиз гүнә газанарсыңыз.

Адалатлылык хакында

¹⁶Аталар огуллары үчин өлүме хөкүм эдилмесин. Огуллар хем аталары үчин өлүме хөкүм эдилмесин. Хер ким дине өз эден женаятына гөррө өлүме хөкүм эдилсин. ¹⁷Телмишеге я-да етима хөкүм эдиленде, эгрилик этмәң. Дулуң гейимини гиревине алмаң. ¹⁸Өзүңизиң хем Мүсүрде гул боландыгыңыз ве Худайыңыз Реббин сизи ол ерден азат эдендигини ядыңыздан чыкармаң. Шонуң үчин мен сизе шейле этмеги буюярын.

Хасыл йыгнамак хакында

¹⁹Сиз мейданда хасылыңыз йыгнаныңызда, ол ерде ядыңыздан чыкарып галдыран дессәңизи гетирмек үчин, ызыңызга гайтмаң. Ол гелмишеге, егим-есире ве дула галсын. Шонда Худайыңыз Реб сизиң әкли ишлериңизе берекет берер. ²⁰Сиз зейтун агажыңыз мивесини каканыңызда, онуң галан-гачаныны чөплемәң. Олар

гелмишеге, етим-есире, дула галсын. ²¹Үзүм багларыңызың үзүмини йыганыңызда, галан-гачаныны йыгман. Олары гелмишек үчин, етим-есир үчин ве дул аял үчин галдырың. ²²Өзүңизин хем Мүсүрде гул боландыгыңызы ядыңызда саклаң. Шонун үчин мен сизе шейле этмеги буюярың.

25-нжи бап

Жезалар хақында

¹Ики адам давалашса, гой, олар казыларың янына барсынлар. Казылар оларың арасындакы даваны чөзүп, догрыны догры, гүнәкәри гүнәкәр дийип жар этсинлер. ²Эгер гүнәкәр урулмага лайык болса, казы өз гөзүниң алнында оны ятырып, эден гүнәсине гөрә санап гамчылатсын. ³Иң ёкары чәги кырк гамчыдыр, шондан артык болмасын. Эгер кырк гамчыдан көп урсаңыз, онда ысрайыл доганыңыз гөзүңизин алнында мертебесини йитирер.

⁴Харман дөвйән өкүзин агзыны багламаң.

Өлен доганы үчин бержай эдилмели борч

⁵Ага-ини биле яшаян болса, оларың бири өлсе ве онуң хем оглы ёк болса, ол мерхумың аялы башга бир кесекә әре гитмесин. Ол өлениң доганы онуң янына гирип, оңа өйленмелидир ве оңа доганының әрлик боржуны ерине етирмелидир. ⁶Ол аялың догран илкинжи оглуның адына өлен доганының адыны даксын. Шонда ол мерхумың ады Ысрайылдан өчүп гитмез. ⁷Эгер ол адам доганының дул галан аялына өйленмек ислемесе, дул аял гала дервезесиниң агзына

яшулуларың янына гелип: „Мениң әримиң доганы өз агасының адыны Ысрайылда галдырмакдан йүз өвүрйәр. Ол доганының дерегине мениң үчин әрлик боржуны бержай этмейәр“ дийсин. ⁸Соңра галаның яшулулары мерхумың доганыны чагырып, онуң билен геплешсинлер. Эгер ол шонда-да өз диенини тутуп: „Мен оңа өйленмек ислемейәрин“ дийсе, ⁹онда доганының аялы яшулуларың гөзүниң алнында онуң янына барып, онуң аягындакы чепегини чыкарып, онуң йүзүне түйкүрсин ве оңа: „Өз доганының өйүни дикелтмейән адама, ине, шейле эдйәрлер“ дийип, муны жар этсин. ¹⁰Бүтин Ысрайылың ичинде онуң несли „чепеги чыкарылан өй“ хөкмүнде белли болсун.

Адалатлылык хақда

¹¹Ики адам уршуп дурка, бириниң аялы гелип, әрини халас этжек болуп, уруп дуран адамың уят еринден тутса, ¹²ол аялың элини чапың. Оңа рехимдарлык этмәң. ¹³Торбаңызда ики дүрли: бири агыр, бири еңил терези дашы болмасын. ¹⁴Өйүңизде бири улы, бири кичи болан ики дүрли өлчег габы болмасын. ¹⁵Сизин диңе долы ве догры терези дашыңыз, шейле хем, хақыкы өлчегиниң болсун. Шонда Худайыңыз Реббин сизе бержек еринде өмрүңиз узак болар. ¹⁶Чүнки адалатсызлык эдйәнлерин хеммеси Худайыңыз Реббин назарында нежисдир.

Амалеклери өлдүрмек хақдакы буйрук

¹⁷Мүсүрден чыкып гайданыңызда, амалеклерин сизе нәме эдендигини ядыңызга салың. ¹⁸Ысгын-мыдарсыз галан вагтыңыз, олар Худайдан горк-

ман, ёлда үстүңизе чозуп, сизиң ыз-да галанларыңызың хеммесини гырдылар. ⁹Шонуң үчин хем, Худайыңыз Реббиз сизе мүлк эдип берен еринде яшаныңызда – Худайыңыз Реб сизе әхли душманларыңызың элинден парахатчылык алып беренде, амалеклери хич ким ятламаз ялы, оларың адыны асманың астындан ёк эдип ташламагы ятдан чыкармаң.

26-нжы бап

Илкинжи хасылдан берилён садакалар

¹Худайыңыз Реббиз мүлк эдип берилён юрдуна гелип, ол ерде орнашаныңызда, ²Онуң сизе берилён бу ериниң әхли мивелериниң илкинжи хасылындан себеде салып, Өзүне ыбадат эдилмеги үчин Худайыңыз Реббиз сайлажак ерине барың. ³Сиз шол дөвүрде хызмат эдйлён руханының янына барып, оңа: „Бу гүн мен Реббиз ата-бабаларымыза вада эден юрдуна гелендигими Худайыңыз Реббиз хузурында жар эдйлён“ дийиң. ⁴Руханы сизиң элиңизден себеди алып, Худайыңыз Реббиз гурбанлык сыпасының өңүнде гойсун. ⁵Сен Худайыңыз Реббиз хузурында шейле дий: „Сергездан сириялы мениң ата-бабамды. Ол бирнече адам билен Мүсүре гитди ве ол ерде гелмишек болуп яшады. Ондан көп санлы бейик, гүйчли халк эмеле гелди. ⁶Мүсүрлилер бизи эдилер, гынадылар, агыр ишлер билен эгнимизден басдылар. ⁷Биз ата-бабаларымызың Худайы Реббе дадыперят этдик. Реб бизиң сесимизе гулак асды ве бизиң чекйлён жебирлеримизи, агыр зэхметимизи ве эзилёндигимизи гөрди. ⁸Реб Өз гудраты ве гүйжи билен, әлет элхенчиклериниң гүйжи билен,

аламатлары ве мугжызалары билен бизи Мүсүрден чыкарып гетирди. ⁹Ине, бизи бу ере гетирип, бизе сүйт ве бал акян юрды берди. ¹⁰Шейдип, мен Реббиз өзүме берен ериниң илкинжи мивесини гетирдим“. Сиз оны Худайыңыз Реббиз хузурында гоюп, Онуң хузурында баш эгип сежде эдиң. ¹¹Соңра Худайыңыз Реббиз өзүңизе ве өйүңизе эчилен болелинлиги үчин левилер ве араңызда яшаян гелмишеклер билен биле шатланып байрам эдиң.

¹²Үчүнжи йылда (хасылың ондан бири берилён йылы) әхли хасылыңызың ондан бирини левилере, гелмишеклере, етимлере ве дуллара берениңизде, олар галаларыңызда ондан ийип дойсунлар. ¹³Соңра сиз Худайыңыз Реббиз хузурында шейле дийиң: „Мен өйүмден Сениң мукаддес пайыңы айырдым. Сениң мана берен буйрукларыңың эсасында мен оны левилере, арамызда яшаян гелмишеклере, етимлере ве дуллара бердим. Мен Сениң буйрукларыңдан хич яна чыкмадым, оларың хич бирини ятдан чыкармадым. ¹⁴Мен яс тутян вагтым мукаддес пайыңдан иймедим. Мурдар вагтым мен ондан хич зат пайламадым. Мен ондан хич зады өлө хөдүр этмедим. Эдил маңа буйрушың ялы эдип, Худайым Реб, Саңа боюн эгдим. ¹⁵Мукаддес меканың асмандан бизе середип, Өз халкың Ысрайылы ялка ве ата-бабаларымыза сөз бершиң ялы, бизе багыш эден сүйт ве бал акян юрдуна берекет индер“.

Реббиз сайлан халкы

¹⁶Худайыңыз Реббиз бу гүн-ки сизе берилён шу парзларыны ве хөкүмлерини бержай эдиң. Олары тутуш йүрегиңиз билен жан-тенден

ерине етириң. ¹⁷Бу гүн сиз Реббин өз Худайыңыз болмагыны газанып, Онуң ёлундан йөрежекдигиңизи, Онуң парзларыдыр табшырыкларыны ве хөкүмлерини ерине етирип, Оңа гулак асжакдыгыңызы мәлим этдиңиз. ¹⁸Бу гүн Реб сөз берши ялы, Ол сизи Өзүниң гымматлы халкы хөкүмүндө сайландыгыны ве Онуң буйрукларыны ерине етирмелидигиңизи мәлим этди. ¹⁹Чүнки Ол шөхратда, мешхурлыкда ве сылаг-хорматда Өзүниң ярадан әхли миллетлеринден сизи ёкарда гойды. Ол Өз сөз берши ялы, сиз Худайыңыз Реббин мукадес халкы боларсыңыз».

27-нжи бап

Эйбал дагында гурлан гурбанлык сыпасы

¹Соңра Муса Ысрайылың яшуулары билен халка шейле табшырыклар берди: «Бу гүнки мениң сизе табшырян әхли буйрукларымы бержай эдиң. ²Иордан дерясындан гечип, Худайыңыз Реббин сизе берйән юрдунан гирен гүнүңиз, улы дашлары дикип, олара хек чалың. ³Ата-бабаларыңызың Худайы Реббин сөз берши ялы, Иордандан гечип, Худайыңыз Реббин берйән сүйт ве бал акян юрдуна гирениңизде, бу Кануның әхли сөзлерини дашларың йүзүне язың. ⁴Шейлеликде, сиз Иордандан гечениңизде, мениң бу гүнки буйрушым ялы, шол дашлары Эйбал дагында дикип, олара хек чалың. ⁵Шол ерде Худайыңыз Реббе дашдан гурбанлык сыпасыны гуруң, дашлары тайярланыңызда демир гураллар уланмаң. ⁶Худайыңыз Реббин гурбанлык сыпасы демир дегмедик дашлардан ясалсын. Соңра

онуң үстүндө Худайыңыз Реббе якма гурбанлыгыны бериң. ⁷Худайыңыз Реббин хузурында шатланып, саламатлык гурбанлыгыны бериң, оны шол ерде ийиң. ⁸Бу Кануның әхли сөзлерини дашларың йүзүне дүшнүкли эдип язың».

⁹Соңра Муса ве леви руханылары: «Эй, ысрайыл халкы, үмсүм бол ве гулак гой! Хут шу гүн сиз Худайыңыз Реббин халкы болдуңыз. ¹⁰Шонуң үчин хем сиз Худайыңыз Реббе гулак асып, Онуң бу гүнки мениң үстүм билен сизе берйән табшырыкларыны ве парзларыны ерине етириң» дийип, әхли ысрайыллара йүзлендилер.

Он ики нәлет

¹¹Шол гүн Муса ысрайыл халкына шейле табшырыклар берди: ¹²«Иордан дерясындан гечениңизде, шимгон, леви, яхуда, ысакар, юсуп ве бенямин тирелери алкыш сөзлери айтмак үчин Геризим дагының өңүндө дурсунлар. ¹³Рубен, гат, ашер, зебулун, дан ве нафталы тирелери болса нәлет сөзлери окамак үчин Эйбал дагының өңүндө дурсунлар. ¹⁴Шундан соң левилер гаты сес билен әхли ысрайыллара шуны жар этсинлер:

¹⁵„Кимде-ким Реббе нежис болан сенет ишлерини эдип, бут я-да шекил ясап, оны гизлин ерде сежде этмек үчин гойса, гой, оңа нәлет болсун!“ Әхли халк „Омын!“ дийсин.

¹⁶„Ата-энесини кемсиден адама нәлет болсун!“ Әхли халк „Омын!“ дийсин.

¹⁷„Гоңшусының арачәк дашыны сүйшүрене нәлет болсун!“ Әхли халк „Омын!“ дийсин.

¹⁸„Кори ёлдан азашдырана нәлет болсун!“ Әхли халк „Омын!“ дийсин.

¹⁹„Гелмишеге, етиме ве дул хатына адалатсызлык эден адама нәлет болсун!“ Әхли халк „Омын!“ дийсин.

²⁰„Өз атасыны намыса гоюп, онуң аялы билен ятана нәлет болсун!“ Әхли халк „Омын!“ дийсин.

²¹„Ислендик хайван билен янашана нәлет болсун!“ Әхли халк „Омын!“ дийсин.

²²„Бир атадан я-да бир энеден болан гыз доганы билен ятана нәлет болсун!“ Әхли халк „Омын!“ дийсин.

²³„Өз гайыненеси билен ятана нәлет болсун!“ Әхли халк „Омын!“ дийсин.

²⁴„Гизлинликде адам өлдүрене нәлет болсун!“ Әхли халк „Омын!“ дийсин.

²⁵„Нәхак ган дөкмек үчин пара алана нәлет болсун!“ Әхли халк „Омын!“ дийсин.

²⁶„Бу канунларың сөзлерини оңламаяна, олары ерине етирмейэне нәлет болсун!“ Әхли халк „Омын!“ дийсин.

28-нжи бап

Боюн эгмекликден гелйән берекетлер

¹Эгер сиз дине Худайыңыз Реббе гулак асып, Онуң бу гүнки мениң үстүм билен берйән әхли буйрукларыны ыхлас билен ерине етирсеңиз, Худайыңыз Реб сизи ер йүзүндәки әхли миллетлерден бейгелдер. ²Эгер сиз Худайыңыз Реббе гулак асаңыз, үстүңизе берекет ягып, сизи берекет гуршап алар.

³Галаларыңызга хем, атызларыңызга хем берекет ягар.

⁴Худайыңыз Реб хер бир этжек ишинизе берекет берер, көп огул-гызлы боларсыңыз, мал-гараларыңыз

саны артып, топрагыңызың хасылы бол болар.

⁵Себедиңиз долы болар, сачагыңыз берекетли болар.

⁶Нирә гитсеңиз хем, нәме этсеңизем берекетли боларсыңыз.

⁷Реб сизе гаршы баш гөтерен душманларыңыз сизиң өңүңизде дербидагын эдер. Олар сизиң үстүңизе бир тарапдан чозуп, ызларына чар тарапа гачарлар. ⁸Реб сизиң аммарларыңызга, башлан хер бир ишинизе берекет инмеги үчин буйрук берер. Худайыңыз Реб өзүңизе берйән юрдунда сизи ялкар. ⁹Эгер сиз Худайыңыз Реббиң буйрукларыны ерине етирип, Онуң ёлундан йөресеңиз, Ол сөз берши ялы, сизи Өзүниң мукаддес халкы эдер.

¹⁰Ер йүзүндәки әхли халклар сизиң Реб тарапындан сайланандыгыңыз гөрерлер ве олар сизден горкарлар. ¹¹Ата-бабаларыңызга вада эден юрдунда яшаныңызда, Реб сизиң өрнәп өсмегиңизи, мал-гараларыңыз артамагыны ве топрагыңызың хасылыны боллук билен эчилер. ¹²Реб Өзүниң бай хазынасы болан асманы ачып, ериңизе вагтында ягыш ягдырар ве башына баран хер бир ишинизде берекет берер. Сиз көп халкларга карз берерсеңиз, эмма өзүңиз хич кимден карз алмарсыңыз. ¹³Худайыңыз Реббиң бу гүнки мениң үстүм билен сизе берйән буйрукларына боюн эгип, олары ыхлас билен ерине етирсеңиз, Реб сизи аякда дәл-де, башда гояр. ¹⁴Башга худайларга гуллук этмек үчин, оларың ызына дүшмесеңиз, мениң бу гүнки берйән буйрукларымың хижисинден йүз өвүрмесеңиз, олардан сага-сола совулмасаңыз, сиз дине белентде боларсыңыз, песе болмарсыңыз.

Боюн эгмезликден гелйән нәлетлер

¹⁵Эмма сиз Худайыңыз Реббе боюн болман, Онуң бу гүнки мениң үс-түм билен берйән әхли табшырыкларыны ве парзларыны ыхлас билен ерине етирмесениз, онда, гой, шу нәлетлең әхлиси сизиң башыңыздан инсин ве сизи гуршап алсын.

¹⁶Галаларыңызга, атызларыңызга нәлет болсун.

¹⁷Себединизе, сачагыңызга нәлет болсун.

¹⁸Өрнәп өсмегинизе, топрагыңыз хасылына, сыгырларыңызың ве доварларыңызың артмагына нәлет болсун.

¹⁹Нирә гитсениз хем, нәме этсенизем сизе нәлет болсун.

²⁰Этжек болян әхли ишлеңизин үстүнден Реб бетбагтчылык, ховсала ве шовсузлык индерер. Менден йүз өврүп, пис ишлер эдендигиңиз үчин, сиз гырлып, тиз хеләк боларсыңыз. ²¹Мүлк эдинмек үчин баран ериңизден ёк эдйәнчә, Реб сизи гыргына берер. ²²Реб сизе бедени игледйән кеселден, гыздырмадан, чишмеден, ысытмадан, гуракчылыкдан, якып яндырян эпгекден ве хенден яңа әжир чекдирер. Тә долы хеләк болянчаңыз, шейле күлпетлер сизден айрылмаз. ²³Депәңиздәки асман мисе, аягыңызың астындакы ер болса демре дөнер. ²⁴Реб ериңизе ягдырян ягшыны тозана өврер. Сиз долы гырылянчаңыз, үстүңизе асмандан диңе гум ягар.

²⁵Реб сизи душманларыңызың өңүнде еңлише сезевар эдер. Сиз оларың гаршысына бир тарапдан хүжүм этсениз, ызыңызга гачаныңызда чар тарапа гачарсыңыз. Башыңыздан

инен бела-бетерлер ер йүзүндәки әхли шалыклары ховсала салар. ²⁶Си-зиң жесетлеңиз асмандакы гушлара ве ердәки хайванлара иймит болар. Олары ковмага адам тапылмаз. ²⁷Реб сизе Мүсүрде гөркезен башлы яралар билен: өргүн, иринли яралар ве гижилевүк билен әжир чекдирер. Сиз олардан сапланып билмерсиңиз. ²⁸Реб сизи дәлиредер, гөзүңизи көр эдер, акылыңыздан азашдырар. ²⁹Гараңкылыкта көрлеңиз серменекләп йөрөйишлери ялы, гүндиз хем ёлуңызы сермеләп йөрәрсиниз, эмма сиз ёлуңызы тапып билмерсиңиз. Сизи дынгысыз эзерлер ве таларлар, сизиң дадыңызга хич ким етмез. ³⁰Бир гыза адагланарсыңыз, эмма онуң билен башга бири ятар. Жай гурарсыңыз, эмма онда өзүңиз яшамарсыңыз. Узүм агачларыны отурдарсыңыз, эмма онуң мивесинден иймерсиңиз. ³¹Өкүзиңизи гөзүңизин алнында соярлар, эмма онуң этинден иймерсиңиз. Эдил гапдалыңызда эшегиңизи огурларлар, эмма ызына гетирмезлер. Гоюнларыңызы душманларыңызга берерлер. Сизе көмек эден болмаз. ³²Огулларыңыз ве гызларыңыз гөзүңизин алнында башга халклара берлер. Гүнузын олары агтармакдан яңа, гөзүңизин нуры өчер, эмма элиңизден гелен зат болмаз. ³³Танамаян бир халкыңыз ериңизин хасылыны ийип, чекен агыр зәхметиңизин хөзирини гөрер. Сиз дынгысыз эзиллип гыналарсыңыз. ³⁴Сизиң гөзүңиз билен гөржек гөргүлеринизден яңа, акылыңыз чашар. ³⁵Реб дызыңызга, аягыңызга, өкжәңизден тә сүйр депәңизе ченли агырылы чыбанлар чыкарар. ³⁶Реб сизи ве сизиң үстүңизден гойлан патышаны өзүңизин, хатда ата-бабаларыңызың

хем танамаян-билмейэн халкының үстүндөн элтер. Ол ерде сиз агачдан ве дашдан ясалан башга худаила-ра гулдук эдерсиңиз. ³⁷Реббин сизи элтен эхли халкларының арасында олар үчин горкы боларсыңыз, диле дүшүп, гүлки боларсыңыз.

³⁸Майдана көп тохум сеперсиңиз, эмма аз хасыл аларсыңыз, чүнки оны чекиртге ийип ёк эдер. ³⁹Үзүм агачларыны экип, олара середерсиңиз. Эмма онуң не хасылыны йыгнарсыңыз, не-де шерабындан ичерсиңиз, чүнки оны гурчук иер. ⁴⁰Сизиң тутуш юрдуңызда зейтун агачлары гөгерер, эмма сиз өзүңизе зейтун ягыны гуймарсыңыз, чүнки онуң мивеси ере дөкүлөр. ⁴¹Огулларыңыз ве гызларыңыз болар, эмма сиз олары йитирерсиңиз, чүнки олар есир эдилеп экидилер. ⁴²Эхли агачларыңызың ве экин мейданларыңызың хасылыны чекиртгелер ийип гидер. ⁴³Араңызда яшаян гелмишеклер сизден хас ёкары гөтерилер, сиз болса кемкемден песе дүшерсиңиз. ⁴⁴Олар сизе карз берерлер, эмма сиз олар карз берип билмерсиңиз. Олар башда боларлар, сиз болса аякда галарсыңыз.

⁴⁵Шу нәлетлериң эхлиси сизе сиңип, тә ёк болянчаңыз, сизи гуршап алар. Себәби сиз Худайыңыз Реббе боюн эгмән, бу гүн Онуң сизе мениң үстүм билен берйән табшырыкларыны ве парзларыны ерине етирмединиз. ⁴⁶Бу күлпетлер сизиң ве несиллериңизиң арасында башга халклар үчин хемишелик аламант ве мугжыза болсун. ⁴⁷Себәби сиз эхли задың берекетли болмагы үчин Худайыңыз Реббе шадыянлык ве жошгунлы йүрек билен гулдук этмединиз. ⁴⁸Шонуң үчин хем сиз ач-сувсуз, ялаңач ве

хемме заа зар болуп, Реб тарапындан сизиң гаршыңызга иберилен душманыңызга гулдук эдерсиңиз. Реб сизи тә ёк эдип ташлаянча, бойнуыздан демир боюнтырык асып, сизи эзер. ⁴⁹Реб узак ерден, ериң аңружундан сизе оларың дилине дүшүнмейэн бир халкыңыз гетирер. Бу халк сизи бүргүт кимин ювудар. ⁵⁰Шол йүзи хырсыз халк яшы-гаррыны сыламаз, рехим-шепагат этмез. ⁵¹Сиз ёк болуп гидйәнчәңиз, олар мал-галаларыңызга, ериңизиң хасылыны иерлер. Сиз хеләк болянчаңыз, сизиң не дәнәңиз, не шерабыңыз, не ягыңыз, не-де сыгырларыңыздыр доварларыңыз галар. ⁵²Олар Худайыңыз Реббин сизе берен ерине гелип, сизиң бил баглан эхли бейик ве берк диварлы галаларыңызга габава сарларлар. ⁵³Душманыңыз сизиң дашыңызга габап, чыкгыңсыз ягдая саланда, сиз ачлыкдан яңа өз багрыңыздан өнен перзентлериңизи – Худайыңыз Реб тарапындан берлен огул-гызларыңызың этини иерсиңиз. ⁵⁴Араңыздакы иң мылайым ве эли ачык адам баржа иймитини өз доганындан, сөйгүли аялындан, дири галан чагаларындан гысганар. ⁵⁵Ол чагаларының этинден оларың хижисине бермез, себәби душман эхли галаларыңызга габап, сизи чыкгыңсыз ягдая саланда, олар иймәге хич зат галмаз. ⁵⁶Араңыздакы сахы ве нәзик аял, өз сахылыгындан ве нәзиклигинден яңа аягыны ере басмаян зенан нахарыны өз мәхрибан адамсындан, огул-гызындан гысганар. ⁵⁷Душманыңыз галаларыңызга габап, сизи чыкгыңсыз ягдая саланда, шол аял догранындан соң, хатда сатанының арасындан чыкан чагасының ёлдашыны гысганып, өз догран чагаларыны хем ачлыкдан яңа огрынча иер.

⁵⁸Бейик ве хайбатлы Худайыңыз Ребден горкуп, бу китапта азылан бу Кануның әхли сөзлерини ыхлас билен ерине етирмесеңиз, ⁵⁹онда Реб сизи ве сизиң несиллериңизи әлхенч белалара, агыр ве ызы үзүлмейән жебирлере, эми ёк кеселлере дучар эдер. ⁶⁰Ол сизиң Мүсүрде вагтыңыз сизи горкузан әхли кеселлериңизи сизиң башыңыздан индерер. Ол кеселлер сизе орнашып галар. ⁶¹Хатда шу Канун китабында азылмадык бейлеки әхли ёканч кеселлери ве дертлери, тә сизиң барыңыз гырылянчаңыз, Реб сизиң башыңыздан индерер. ⁶²Сиз асман йылдызлары ялы көпдүңиз, эмма сиз аз болуп галарсыңыз, себәби сиз Худайыңыз Реббе боюн эгмединиз. ⁶³Реб сизе ягшылык эдип, сизиң саныңызы көпелденде, нәче леззет алан болса, сизи гырып ёк эденде хем шонча леззет алар. Мүлк эдинмек үчин баран ериңизден сиз согрулып ташланарсыңыз. ⁶⁴Реб сизи ериң бир ужундан бейлеки ужуна ченли әхли халкларың арасына даргадып гойберер. Ол ерде сиз өзүңизиң-де, ата-бабаларыңызыңда танамалдык ве билмедик агачдан ве дашдан ясалан башга худайлара гулук эдерсиңиз. ⁶⁵Ол халкларың арасында сиз жаныңызга арам тапмарсыңыз ве аягыңызың дынжыны алмага ер тапылмаз. Ол ерде Реб сизе бүкгүлдейән йүрек, күтелен гөзлер ве сынан гөвүн берер. ⁶⁶Жаныңыз сув үстүнде болар. Сиз гиже-гүндиз горкуда болуп, сизде яшайша хич хили умыт болмаз. ⁶⁷Йүрегиңизи гаплажак горкы ве гөзүңизиң гөржек затлары себәпли, эртирлерине сиз: „Вах, тизрәк агшам дүшседи!“ диерсиңиз, агшамына болса: „Вах, тизрәк даң атсады!“ диерсиңиз. ⁶⁸Сизиң инди

гайдып гөрмежекдигиңизе сөз берен ёлумдан, Реб сизи гәмилер билен енде ызыңызга Мүсүре алып гидер. Ол ерде сиз өзүңизи гул ве гырнак эдип душманларыңызга сатува хөдүрләрсиңиз, эмма сизи сатын алан болмаз.

29-нжы бап

Реб Мовапта ысрайыллар билен ахт эдйәр

¹Ине, Хорепде эдилен ахтден дашары, Реббиң Муса Мовапта ысрайыллар билен баглашмагы буйран ахтиниң шертлери шулардыр. ²Муса әхли ысрайыллары йыгнап, оларашейле дийди: «Сиз Реббиң гөзүңизиң алнында Мүсүре, фараона, онуң әхли эмелдарларына ве тутуш юрдуна нәме эдендигиниң хеммесини гөрдүңиз. ³Сиз бу гудратлы сынаглары, аламатлары ве бейик мугжызалары өз гөзүңиз билен гөрдүңиз. ⁴Эмма шу гүне ченли Реб сизе дүшүнмегиңиз үчин акыл, гөрмегиңиз үчин гөз, эшитмегиңиз үчин гулак бермеди. ⁵Реб: „Мен сизи кырк йыллап чөлде айладым. Эгниңизе геен эшигиңиз йыртылмады, аягыңызга геен чарыгыңыз көнелмеди. ⁶Сиз чөрөк иймединиз, шерап, чакыр ичмединиз. Мен муну Худайыңыз Реббиң Мендигими билиң дийип этдим“ дийди. ⁷Бу ере гелениңизде, Хешбонның ханы Сихон ве Башан юрдуның ханы Ог бизиң гаршымыза сөвеше чыкдылар, эмма биз олары дерби-дагың этдик. ⁸Биз оларың ерини алып, рубенлере, гатлары ве манаша тиресиниң ярысына мүлк эдип бердик. ⁹Шонуң үчин хем, эдйән хер бир ишиңизде үстүңлик газанар ялы, бу ахтиң шертлерини ыхлас билен ерине етириң.

¹⁰⁻¹¹Бу гүн тире баштутанларыңыз, яшулуларыңыз, ёлбашчыларыңыз, Ысрайылың әхли эркеклери, сизин чагаларыңыз, аялларыңыз, араңыз-да яшаян гелмишеклер, одуныңыз-а чапьянлар, сувуңызы дашаянлар – әхлиңиз бу ере үйшүп, Худайыңыз Реббинч хузурында дурсуңыз. ¹²Бу гүн Худайыңыз Реббинч сизин билен баглашян әхтине ант ичип гиришерсиңиз. ¹³Чүнки Ол сизе ве ата-бабаларыңыз Ыбрайыма, Ысхага ве Якуба сөз берши ялы, бу гүн Ол сизи Өз халкы эдип алар ве Худайыңыз болар. ¹⁴⁻¹⁵Худайымыз Реб бу гүн бизинч янымызда – Өз хузурында дуранлар билен дәл-де, эйсем болмадыклар биленем вада эдип әхт баглашяр.

¹⁶Мүсүрде нәхили яшандыгымызы, дүрли халкларынч арасындан өтүп-гечип, бу ере нә гүнлүк билен гелендигимизи билйәнсиңиз. ¹⁷Сиз оларынч арасында агачдан, дашдан, алтындан ве күмүшден ясалан нежис бутлары гөрдүңиз. ¹⁸Әгә болуң, бу гүн сизинч араңызда Худайымыз Ребден йүреги совашып, шол халкларынч худайларына гуллуқ эдйән эркек я аял, машгала я-да тире болмасын. Араңызда шейле адамларынч болмагы, ажы ве зәхерли өсүмлигинч көки ялыдыр. ¹⁹Бу эдилен ваданы эшиден хер бириңиз өз-өзүңизи өвмәң ве йүрегиңизде: „Биз текепбирлик ёлумыздан гитсек хем аман галарыс“ дийип пикир этмәң. (Шейле пикир ягшынынч-да, яманың-да башына бела гетирер.) ²⁰Реб шейле текепбир адамлары багышламаз. Чүнки Реббинч гахары ве газап оды олара гаршы туташар. Бу китапта язылан әхли нәлетлер оларынч башындан инер ве Реб оларынч

адыны асманынч астындан өчүрип ташлар. ²¹Бу Канун китабында язылан әхтинч әхли нәлетлери боюнча, олар бетбагтчылыга дучар болар ялы, Реб олары Ысрайылың әхли тирелерининч арасындан айратынч гояр.

²²Сизден соңкы несиллер, сизинч чагаларыңыз, шейле хем узак юртдан гелжек кесекилер бу юртда болян вейранчылыклары, сизинч үстүңизден Реббинч лагнат индеришини гөрүп: ²³„Күкүрт! Дуз! Тутуш юрт яняр! Хич зат экилмез, хич зат гөгермез, гайдып хич хили өсүмлик өсmez. Реб газап атына атланып, Содом, Гомора, Адма ве Себойым галаларыны ёк эдиши ялы йыкып-юмурды!“ дьерлер. ²⁴Әхли миллетлер: „Реб бу юрды нәме үчин бейле этдикә? Бу гахаргазабың себәби нәмекә?“ дийшип гең галарлар. ²⁵Олар шейле нетижә гелерлер: „Мунуң себәби шудур: ысрайыллар өзлерини Мүсүрден чыкарып гетирен ата-бабаларынынч Худайы Реб билен баглашян әхтини рет этдилер. ²⁶Олар Ребден йүз өврүп, башга худайлара гуллуқ этдилер. Өзлерининч танамаян ве Реббинч олар сежде этмәге ыгтыяр бермедик худайларына сежде этдилер. ²⁷Шонуң үчин хем Реббинч бу юрда гахары гелип, бу китапта язылан әхли нәлетлери бу юрдунч үстүңден ягдырды. ²⁸Реб олары гүйчли гахар билен, газап атына атланып, өз юртларындан ковуп чыкарып, шу гүнки гөршүңиз ялы, башга юрда әкидип ташлады“.

²⁹Гизлин сырлар Худайымыз Реббе дегишлидир. Эмма бу Канунынч әхли сөзлерини ерине етирмек үчин аян эдилен затлар эбедилик bize ве бизинч чагаларымыза дегишлидир.

30-нжы бап

Тазеден дикелтме ве ялканыш

¹ Мен сизиң өңүңизде алкышлар ве нәлетлер гойдум. Олар сизиң башыңызга дүшенде, сиз Худайыңыз Реббиң сизи даргадып гойберен миллетлериниң арасындаканыз, бу ялканышлары ве нәлетлери ядыңызга салсаңыз ² ве Худайыңыз Реббе доланып, мениң бу гүнки сизе табшырышым ялы, өзүңиз хем, чагаларыңыз хем тутуш йүрегиңиз билен жантенден Оңа гулак ассаңыз, ³ диңе шонда Худайыңыз Реб сизе өңки абаданчылыгыңызы гайтарып берер ве рехим-шепагат эдер. Худайыңыз Реб сизи даргадып гойберен башга халкларының ичинден ене-де ызыңызга йыгнар. ⁴ Хатда сиз дүнйәниң ол четине сүргүн эдилен хем болсаңыз, Худайыңыз Реб сизи ол ерден йыгнап, ызыңызга гетирер. ⁵ Худайыңыз Реб сизи ата-бабаларыңыздың мүлк ерине элтер. Сиз ол ери эеләрсиниз. Ол ата-бабаларыңызга гаранда, сизе хас көп берекет берип, саныңызга хас-да артдырар. ⁶ Худайыңыз Реб Өзүне боюн эгдирмек үчин сизиң йүрегиңизи ве несиллериңизиң йүрегини үйтгедер, шонда сиз Худайыңыз Ребби тутуш йүрегиңиз билен жантенден сөйүп яшарсыңыз. ⁷ Худайыңыз Реб бу әхли лагнатлары душманларыңызга ве сизе зулум эден гаршыдашларыңыздың үстүне ягдырар. ⁸ Шондан соң сиз ене-де Реббе гулак асарсыңыз, Онуң бу гүнки мениң үстүм билен берйән әхли буйрукларыны ерине етирерсиниз. ⁹⁻¹⁰ Эгер сиз Худайыңыз Реббе гулак асып, шу Канун китабын-да язылан Онуң табшырыкларыдыр

парзларыны бержай этсеңиз, Худайыңыз Реббе тутуш йүрегиңиз ве жаныңыз-тениңиз билен долансаңыз, Худайыңыз Реб хер бир этжек ишинизе берекет берер, огул-гызыңыз көп болар, мал-гараларыңыздың саны артып, ериңиз хасылы бол болар. Чүнки Реб ата-бабаларыңызга ягшылык эденинде леззет алшы ялы, сизе ягшылык эденинде хем леззет алар.

Яшайшы сайламага чагырыш

¹¹ Хакыкатдан-да, Онуң бу гүнки мениң үстүм билен берйән буйругы сизиң үчин кын дәл я-да эл етмез ялы гаты узакда дәл. ¹² „Биз оны эшидип, ерине етирер ялы, ким бизиң үчин гөгә чыкып, оны bize гетирип берер?“ диймезлигиңиз үчин, ол гөкде дәлдир. ¹³ Я-да сизин: „Биз оны эшидип, ерине етирер ялы, ким бизиң үчин деңзиң аңры тарапына гечип, оны bize гетирип берер?“ диймезлигиңиз үчин, ол деңзиң аңырысында дәлдир. ¹⁴ Ёк, бу сөзлер сизе жуда якындыр. Ерине етирмегиңиз үчин бу сизиң агзыңызда ве йүрегиңиздедир. ¹⁵ Ине, бу гүн мен сизиң өңүңизде яшайыш ве ягшылык, өлүм ве яманлык гойярын. ¹⁶ Мениң бу гүн табшырышым ялы, Худайыңыз Ребби сөйүп, Онуң ёлундан йөресеңиз, Онуң табшырыкларыны, парзларыдыр хөкүмлерини бержай этсеңиз, онда сиз яшарсыңыз ве көпелерсиниз. Мүлк эдинмек үчин баран ериңизде Худайыңыз Реб сизи ялкар. ¹⁷ Эмма йүрегиңиз Ондан дөнүп, гулак асман ёлдан чыкып, башга худайлара сыгынып гулук этсеңиз, ¹⁸ онда тутушлайын хеләк болжакдыгыңызга бу гүн сизе жар эдйәрин. Иордан дерясындан гечип, мүлк

эдинжек еринизде узак яшамарсыңыз. ¹⁹Бу гүн сизин өңүңизде яшайыш ве өлүм, алкыш ве нәлет гояндыгыма сизе гаршы шаят болмага асманы ве ери чагырарын. Яшайшы сайлаң, шонда сизиң өзүңиз хем яшарсыңыз, несиллериңиз-де яшар. ²⁰Худайыңыз Ребби сөйүң, Оңа гулак асың ве Оңа бил баглаң, чүнки яшайшыңызың ве өмрүңизиң узаклыгы Ондадыр. Бу Реббиң ата-бабаларыңыз Ыбра-йыма, Ысхага, Якуба бермеги вада эден юрдунда яшамагыңыз үчиндир».

31-нжи бап

Ешува Мусаның орунбасары сайланяр

¹Муса әхли ысрайыл халкының өңүңде сөзүни соңлап, шейле дийди: ²«Мен хәзир бир йүз йигрими яшымда. Мундан бейләк мен баштутан болуп билжек дәл. Реб маңа: „Сен Иордандан аңры гечмерсиң“ дийди. ³Худайыңыз Реббиң Өзи сизиң өңүңизден гечер. Ол әхли халклары сизиң өңүңизден ёк эдер ве сиз оларын ерини мүлк эдинерсиңиз. Реббиң сөз берши ялы, Ешува сизе баш болуп, дерядан гечер. ⁴Реб аморларын ханы Сихон билен Огы өлдүрип, оларын юрдуны вейран эдиши ялы, бу халклары хем шейле эдер. ⁵Реб олары сизе табшырар, сиз хем олары мениң буйрушым ялы эдерсиңиз. ⁶Дөзүмли ве мерт болуң! Олардан горкмаң, довла дүшмәң, себәби сизиң билен гитжек хут Худайыңыз Реббиң Өзүдир. Ол сизи хич вагт еке ташламаз, терк этмез». ⁷Соңра Муса Ешуваны чагырып, әхли ысрайылларын гөзүниң алнында шейле дийди: «Дөзүмли ве мерт бол, чүнки Реббиң ата-бабаларыңыза вада

эден юрдуна бу халк билен гитжек еке-тәк сенсиң. Бу юрды олара мүлк эдип пайлап бержек хем дине сенсиң! ⁸Реббиң Өзи сениң өңүңден гидер. Ол сениң билен болар. Ол сени хич вагт еке ташламаз, терк этмез. Горкма ве довла дүшме!»

Канун китабыны унутмазлык хакда

⁹Соңра Муса шу Кануны язып, оны Реббиң Өхт сандыгыны гөтерийән леви руханыларына ве Ысрайылың әхли яшулуларына берди. ¹⁰Муса олара шейле буйрук берди: «Хер единжи йылың – карзларын гечилиән йылының ахырында, Чатма байрамында, ¹¹әхли ысрайыллар Худайыңыз Реббиң хузурына, Онуң Өз сайлажак ерине геленлеринде, сиз шу Кануны әхли ысрайыллара эшитдирип оқаң. ¹²Әхли халкы: эркеклери, аяллары, чагалары, шейле хем галаларыңызда яшаян гелмишеклери йыгнаң. Олар бу барада эшиденлеринде, Худайыңыз Ребден горкуп, бу Кануның әхли сөзлерини ыхлас билен ерине стирмеги өвренсиңлер. ¹³Оларын бу Кануны билмейән чагалары хем Иордан дерясының аңырсындакы мүлк ерлеринде яшанларында муны эшидип, Худайыңыз Ребден горкмагы өвренсиңлер».

¹⁴Реб Муса: «Сениң өлмели вагтын голайлашды. Ешуваны чагыр-да, икиңиз хем Маңа йүз тугулян чадыра барын, Мен оңа буйрукларымы мәлим этжек» дийди. Шейлеликде, Муса билен Ешува икиси Реббе йүз тугулян чадыра бардылар. ¹⁵Реб чадырда булут сүтүни гөрнүшинде пейда болды. Булут сүтүни чадырын гирелгесинде дурды. ¹⁶Реб Муса шейле дийди:

«Тизара сен өлүп, ата-бабаларыңа гов- шарсын. Шондан соң бу халк барян ериндэки кесеки халкларың худаила- рына сежде этмек билен зына эдерлер. Олар Мениң билен эден эхтини бозуп, Мени терк эдерлер. ¹⁷Шол гүн Мениң гахар-газабым оларың үстүнден инер. Мен олары терк эдип, олардан йүз өвверин. Олар шобада хелэк боларлар, оларың үстүнден көп бела-бетерлер инер. Шол гүн олар: „Арамызда Ху- дайымызың ёкдугы себәпли, бу бела- бетерлер бизиң үстүмизден индими- кә?“ диерлер. ¹⁸Оларың башга ху- дайлара тарап өврүлип, эден эхли эрбетликлери үчин, шол гүн Мен олардан хөкман йүз өвверин.

¹⁹Шонуң үчин хем инди бу ай- дымы язып алың ве ысрайыллара өвредин, олар окасынлар. Шонда бу айдым Маңа ысрайылларың гаршы- сына шаят болар. ²⁰Чүнки Мен олары ата-бабаларына вада эден юрдума – сүйт ве бал акян юрда гетиренимде, олар ийип-ичип, гарынлары док бо- луп месиргәп, башга худаилара сы- гынып, оlara гуллуk эдерлер. Мени йигренип, Мениң эхtimi бозарлар. ²¹Башларына энчеме агыр күлпетлер иненде, оларың несиллери бу айды- мы диллеринден дүшүрмезлер, шонда бу айдым оlara шаятлык эдер. Чүн- ки Мен вада берен юрдума олары гетирмезден өң хем, хатда хәзир хем оларың нәхили пикирдедиклерини өңүнден билйәрин». ²²Эдил шол гүн Муса бу айдымы язып, ысрайылла- ра өвретди. ²³Соңра Реб Нунуң оглы Ешуваның этмели ишлерини таб- шырды ве оңа: «Дөзүмли ве мерт бол, чүнки ысрайыллары Мениң сөз берен юрдума гетиржек сенсиң. Мен сениң билен боларын!» дийди.

²⁴Муса бу Кануны онуң ин соңкы сөзүне ченли китаба язып гутарды ²⁵ве Реббич Әхт сандыгыны гөтерйән левилере шейле буйрук берди: ²⁶«Бу Канун китабыны алып, Худайыңыз Реббич Әхт сандыгының янында гоюң. Гой, ол шол ерде сизе гаршы шаят болуп галсын. ²⁷Чүнки мен си- зиң нәхили башбозар ве бойнуёгын халкдыгыңызы говы билйәрин. Мен энтек дирикәм, сиз Реббе гаршы питне турузарсыңыз, өленимден соң, сиз, гөр, нәче гезек питне турзарсыңыз! ²⁸Гирелериңизиң эхли яшулуларыны ве баштутанларыңызы мениң яныма йыгнаң. Мен бу сөзлери оlara эшит- дирип айтжак. Гой, асман билен ер оlara гаршы шаят болсун. ²⁹Чүнки өленимден соңра, мениң сизе буй- ран ёлумдан чыкып, бүс-бүтин аз- гынчылыга баш уржакдыгыңызы мен билйәрин. Ахыркы гүнлерде башы- ңыздан бела-бетер инер, себәби сиз Реббич назарында пис иш эдип, өз этмишлериңиз себәпли Онуң гаха- рыны гетирерсиңиз».

³⁰Соңра Муса бу айдымың сөзлерини тутуш Ысрайыл жемагатына эшитди- рип, ин соңкы сөзүне ченли окады.

32-нжи бап

Мусаның айдымы

¹«Эй, асман, гулак гой, Мен сөзләйин.

Эй, земин, айдянарларымы эшит.

²Таглыматым ягыш дей ягсын, сөзлерим чыг дей дүшсүн.

Ягсын от үстүне чиснейән ягмыр дей, майсаларың үстүне инйән чабга дей!

- ³ Чүнки Реббиң адыны жар эдерин.
Бейикдиги үчин Худайымызы өвүң!
- ⁴ Ол Гаядыр, ишлери кэмилдир, бүтин ёллары хакдыр.
Вадасында дурян Худайдыр.
Догры хем адылдыр.
- ⁵ Бу азгын хем терс несил Оңа хыянат этди.
Языгыңыз себәпли инди сиз
Онуң чагалары дәлсиңиз.
- ⁶ Эй, акмак хем надан халк,
шумы Реббе жогабыңыз?
Сизи ярадып, беркарар эден,
Ол – Атамыз дәлми?
- ⁷ Өтен гүнлери яда салың,
гечен несиллере назар айлаң.
Атаңыздан сораң, айдып берсин,
яшулуларыңыз гүррүн берсин.
- ⁸ Мүлк пайланда өзге халклара,
олары айры-айры бөлүп чыканда,
чөк чекди олара Бейик Худай,
ылахы барлыкларың ^a санына гөрә.
- ⁹ Өз халкыдыр Реббиң пайы,
өз пайы үчин Якубы мирас алды Ол.
- ¹⁰ Ол Якубы гурак бир юртдан тапды,
гүвләп ятан чөлден тапды.
Онуң гайгы-аладасыны этди,
гөзүниң гөрәжи дей горап саклады.
- ¹¹ Чагаларының үстүне ганат герйән бүргүт дей,
хөвүртгесинден олара учмагы өвретди.
- Ганатыны герип, олары тутды,
ганаты билен олары дашады.
- ¹² Оңа ёл гөркезен еке-тәк Реб болды,
онуң билен болмады кесеки худай.
- ¹³ Реб оны ер йүзүниң белентлигинде гездирди,
мейдан өнүми билен нахарлады.
Гаядан акан бал билен,
чакмак дашдан чыкан зейтун ягы билен бакды.
- ¹⁴ Сыгыр ягыдыр гойнуң сүйди билен,
семиз гоч-гузулар билен,
Башан юрдуң өкүзлеридир эркежи билен,
иң сайлама бугдай билен бакды.
Үзүмден эдилен гырмызы шерапдан ичирди.
- ¹⁵ Йөне Ешурун ^b семреди,
депмәге башлады.
Гарныны яг алып агырлашды.
Өзүни ярадан Худайындан йүз өвүрди,
рет этди Халасгәр Гаясыны.
- ¹⁶ Кесеки худайлар билен Оны габандырдылар,
нежис затлар билен гахарыны гетирдилер.
- ¹⁷ Олар Худая дәл-де, жынлара,
танамаян худайларына,
ата-бабаларының горкмадык худайларына,
яңы пейда болан худайлара гурбан кесдилер.
- ¹⁸ Сен өзүни ярадан Гаяны унутдың,

^a 32:8 *Ылахы барлыкларың* – кәбир голязмаларда *ысрайылларың*.

^b 32:15 *Ешурун* – бу Ысрайылың бейлеки ады.

- дүнийә индерен Худайы ятдан
чыкардың.
- 19 Муны гөрөн Реббин олара
гахары гелди,
оларың огул-гызларыны рет
этди.
- 20 Ол дийди: „Гизлэйн олардан
йүзүми,
соңуны гөрөйин оларың.
Чүнки бидерек несилдир олар,
бивепа перзентлердир.
- 21 Олар худай болмадыклар билен
Мени габандырдылар,
бош бутлар билен гахарымы
гетирдилер.
Мен хем миллет болмадыклар
билен олары габандыраың,
акмак бир халк билен оларың
гахарыны гетирерин.
- 22 Чүнки от болуп туташар
Мениң газабым,
өлүлөр дүнийәсиниң дүйбүне
ченли янар.
Ери ныгматлары билен биле
юудар ол от,
дагларың бинядыны якып күл
эдер.
- 23 Башларына белалар индерерин,
окларымы олара гаршы
атарын.
- 24 Говруп барян гытлык,
якян хассалык,
гыргын ёк эдер олары.
Иберйән йыргыжы
хайванларым олара агыз
салар,
ерде сүйрениән йыланлар
зэхерин пүркер.
- 25 Йигит я-да гыз болсун,
эмйән көрпе я чал гожа,
пархы ёк,
дашарда гылыч хеләк эдер,
ичерде олары горкы өлдүрер.
- 26 Ынсанлар арасындан олары
дагатмакды,
олар хакдакы ятламаны өчүрүп
ташламакды пикирим.
- 27 Эмма душманың
өжүкмегинден чекиндим,
чүнки душман ялңыш
дүшүнмесин,
‘Булары эден Реб дәл экен,
бизиң элимиз рүстем экен’
диймесин.
- 28 Ысрайыл бир акылсыз халкдыр,
оларда хич хили дүшүнже
ёкдур.
- 29 Дана болсадылар, муңа
дүшүнөрдилер,
соңуның нәме болжагыны
өңүндөн аңардылар.
- 30 Ысрайылы Гаясы сатмадык
болса,
Реб олары эле бермедик болса,
нәдип бир душман олаң
мүңүсини ковар,
ики киши он мүңүсини
гачыар?
- 31 Чүнки бизиң Гаямыз ялы дәл
олаң гаясы,
душманымызың өзи хем
билйәр муны.
- 32 Душманың үзүм чыбыгы
Содом чыбыгындан,
Гомора багларындандыр.
Үзүмлери зэхер-закгун,
салкымлары ажыдыр.
- 33 Шераплары йылан зэхеридир,
кепжебашың өлдүрийән
авусыдыр.
- 34 Мениң янымда сакланмаярмы
булар,
хазыналарымда мөхүрленен
дәлми нәме?
- 35 Өч Мениңкидир,
жезаландыржак Мендирин,

- чүнки аякларының тайян
вагты гелер.
Душманларың хеләк болжак
гүни якындыр,
жеза гүни гаты голайдыр“.
- ³⁶ Шейдип, Өз халкыны Реб
аклар,
Ол гулда хем, эркинде хем
ысгын-мыдар ёкдугыны
гөрөнде,
Өз бенделерине рехим-
шепагат эдер.
- ³⁷ Соңра Ол диер: „Ханы,
буларың худайлары
ниреде?
Ханы оларың бил баглан
гаясы?
- ³⁸ Гурбанлыкларың ягыны иен,
гуйлан шераплаыны ичен
шол худайларыңыз ниреде?
Гой, туруп, сизе көмек этсин
олар,
болсунлар-да сизиң
пенакәриңиз!
- ³⁹ Инди гөрүң, еке-тәк Худай
Мендириң.
Менден башга худай ёкдур!
Өлдүрйән-де Мендириң,
дирелдйән-де.
Яралаян-да Мендириң,
сагалдян-да,
гутулжак ёкдур Мениң
элимден.
- ⁴⁰ Элими гөгә галдырып,
ант ичйәрин: Мен эбеди дири!
- ⁴¹ Мен ловурдаян гылыжымы
чархлап,
хөкүм этмек үчин элиме алсам,
душманларымдан ар аларын,
Мени йигренйәнлең
жезасыны берерин.
- ⁴² Өленлериң хем есирлериң
ганындан,

- узын сачлы душманларың
ганындан
окаларымы серхош эдерин,
гылыжымы этден дойраың“.
- ⁴³ Онуң халкы билен шатланың,
эй, халклар!
Чүнки Ол гулларының
ганының өжүни алар.
Душманларыңдан арыны алар,
Өз халкының юрдуны пәкләр,
олары гүнәсинден саплар».
- ⁴⁴ Муса Ешува билен гелип, бу айды-
мың әхли сөзлерини халка эшитди-
рип окап берди. ⁴⁵ Муса бу сөзлери
тутуш Ысрайыла окап беренден
соң, ⁴⁶ олара шейле дийди: «Бу гүн-
ки мениң сизе айдан сөзлеримиң әх-
лисини йүрегиңизде саклаң. Чагала-
рыңызга буйруң, гой, олар бу Кануның
әхли сөзлерини ыхлас билен ерине
етирсинлер. ⁴⁷ Булар сизиң үчин бош
сөзләр дәл-де, эйсем сизиң дурму-
шыңыздыр. Иордандан гечип, мүлк
эдинжек юрдуңызда шу айдылан-
лар билен сиз узак өмүр сүрерсиңиз».

Муса Кенган юрдуны гөрйәр

- ⁴⁸ Реб шол гүн Муса шейле дийди:
⁴⁹ «Мовап юрдундакы Ерихонның гар-
шысындакы Абарым дагларының би-
ри болан Небо дагына чык. Ысрайыл-
лара мүлк эдиллип берилжек Кенган
юрдуны гөр. ⁵⁰ Агаң Харуның Хор
дагында өлүп, өз халкына говшу-
шы ялы, сен хем шол чыкан дагың-
да өлүп, ата-бабаларыңа говшарсың.
⁵¹ Чүнки икиңиз хем Син чөлүнде,
Кадеш галасының голайындакы
Мериба чешмесинде, ысрайылла-
рың өңүнде Маңа дөнүклик этдиңиз.
Ысрайылларың арасында сиз Мениң
мукаддеслигими ыкrap этмедиңиз.
⁵² Шонуң үчин хем, ол ери сен диңе

узакдан гөрөрсин, йөне Мениң ысрайыллара бержек ериме гирмерсин».

33-нжи бап

Муса Ысрайыл тирелерине пата берйэр

¹Худайың адамы Мусаның өлмезинден өң, ысрайыллара берен патасы, ине, шудур. ²Ол шейле дийди:

«Реб Синай дагындан гелди,
халкына Сегирден догды,
Паран дагындан нур сачды.
Янында он мүңлерче периште барды,
саг элинде ловляян от барды.

³Я Реб, Сен догрудан-да халкыңы ^a сөййәрсиң!
Әхли перишделер голун астында.

Олар аягыңа йыкылып,
Сенден гөркезме алярлар.

⁴Ысрайыл жемагатына мирас хөкмүнде
Муса бизе Канун берди.

⁵Ысрайыл тирелери бирлешенде,
халк баштутанлары йыгнанда,
Реб Ешуруна патыша болды.

⁶Рубен халкы аз адамлы болса-да,
гой, яшасын, өлмесин!»

⁷Муса Яхуда хакда шейле дийди:
«Я Реб, Яхуданың перядыны эшит,
оны өз халкына гетир,

онун эллерине кувват бер ^b,
душманына гаршы оңа ярдамчы бол!»

⁸Леви хакда шейле дийди:
«Я Реб, Туммымыңы Левә,
Урымыңы ^c садык гулуңа бер.
Оны Масада ^e сынадың,
Мериба ^d чешмесинде сөвешдиң.

⁹Ол: „Ата-энем бар дийип,
олара серетмедим“ дийди.
Доганыны танамады,
чагаларыны унутды.
Чүнки левилер Сениң сөзүңи тутды,
Сениң әhtiңи саклады.

¹⁰Сениң хөкүмлериңи Якуба,
Кануныңы Ысрайыла өвредер.
Сениң хузурыңда хошбой бухур,
гурбанлык сыпаңда башбитин якма
гурбанлыгыны якар.

¹¹Я Реб, олар кувват бер,
эллериниң ишини кабул эт.
Ким олара хужүм эдип йигренсе,
билини омур, гайдып аяга галмасын!»

¹²Бенямин хакда шейле дийди:
«Ол Реббич иң говы гөрийәни,
ховпсуз яшар,
Бейик Худай бүтин гүн онун үстүне ганат герер,
ол Реббич дагында месген тутар».

^a 33:3 Халкыңы – кәбир голязмаларда халкларыңы.

^b 33:7 Онун эллерине кувват бер – я-да Өз эллери билен сөвешди.

^c 33:8 Туммым... Урым – Худайың ислегини билмек үчин руханылар тарапындан уланылян ики саны даш. Сөзлүге серет.

^e 33:8 Маса – бу сөз сынаг диймеги аңладар. Серет: Мср 17:1-7.

^d 33:8 Мериба – бу сөз дава диймеги аңладар. Серет: Мср 17:1-7.

- ¹³Юсуп хакда шейле дийди:
«Реб онуң ерине берекет
берсин.
Гөкден ягян пешгешлер билен,
Ер астындакы чун сувлар
билен,
¹⁴Гүнде етишен сайлама хасылы
билен,
хер пасылың иң ажап мивеси
билен,
¹⁵гадымы дагларың иң говы
иймиши билен,
мүдими депелерин
болчулыгы билен,
¹⁶ериң иң гыммат пешгеши ве
долулыгы билен,
янян чалыда Гөрнениң
мерхементи берекет берсин.
Бу берекетлер өз доганларының
арасындан
сайланып-сечилен Юсубың
башына ягсын.
¹⁷Ол илкинжи доглан өкүз ялы
хайбатлыдыр,
ябаны өкүзиңки киминдир
онуң шахлары.
Бир шахы Эфрайымың он
мүнүсидир,
бейлекиси Манашаның
мүнүсидир.
Ол халклары шахлары билен
сүсер,
ериң ол ужуна ченли олары
ковар».
- ¹⁸Зебулун хакда шейле дийди:
«Эй, Зебулун, ёла дүшениңде
шадьян бол,
сен болса, Ысакар, чадырыңда
шатлан!
¹⁹Халклары дага чагырарлар,
ол ерде догры гурбанлыклар
кесерлер.
- Денизлериң байлыгыны,
гумда гөмлен хазынаны
иерлер».
- ²⁰Гат хакда шейле дийди:
«Гатың мүлкүни гиңелдене
алкыш болсун!
Гат шир кимин яшаяр,
голы ве башы гопарып ташлаяр.
²¹Ол өзи үчин иң мес ери сайлады.
Чүнки халк баштутанларының
йыгнагында
сердарың пайы оңа берлендир.
Ысрайыл үчин Реббин
адалатыны,
Онуң хөкүмини ол ерине
етирди».
- ²²Дан хакда шейле дийди:
«Дан Башандан чыкан,
шириң чагасыдыр».
- ²³Нафталы хакда шейле дийди:
«Эй, сен, Реббин мерхементи билен,
Онуң берекеди билен долан
Нафталы,
гүнбатыры ве гүнортаны мүлк
эдинерсин».
- ²⁴Ашер хакда шейле дийди:
«Огулларың иң берекетлиси
Ашер болсун!
Доганларың иң эй гөрүлйэни
ол болсун!
Аягыны зейтун ягына
батырсын!
²⁵Килтлери демирден ве
бүрүнчден болсун!
Дызының кувваты асла
гачмасын!»
- ²⁶«Эй, Ешурун, саңа көмек этмек
үчин асмандан учяң,

булутлар арасындан гудрат
гөркезйән,
сениң Худайыңа тай гелжек
ёкдур.

²⁷ Пенакәриң гадымдан бар болан
эбеди Худайдыр!

Сени хемише голларында
гөтерер,
гаршыңдан душманларыңы
ковар,

олары саңа ёк этмеги буйрар.

²⁸ Шейдип, Ысрайыл ховспуз яшар,
дәне ве шерабың бол еринде,
Якубың меканы абадан болар.

Ол ере асмандан чыг дүшер.

²⁹ Сен нәхили багтлы, эй Ысрайыл!
Сениң ялы бармы башга?

Сен Реббиң халас эден халкысың!

Реб сени гораян галкандыр,
шанлы гылычдыр!

Душманларың саңа
яранжаңлык эдерлер,
сен оларың аркасындан
басарсың».

34-нжи бап

Мусаның өлүми

¹Шундан соң, Муса Мовап дүзлүгинден Небо дагына, Ерихоньң гаршысындакы Писга депесине чыкды. Реб оңа шу әхли ери: Гилгатдан тә Дана ченли ерлери, ²тутуш Нафталыны, Эфрайым ве Манаша топрагыны, тутуш Яхудадан Гүнбатар деңзине ченли болан ерлери, ³Негеп чөлүни ве Ерихо

жүлгесинден Согара ченли ерлерин әхлисини гөркезди. Ерихо Палма галасы дийлип хем атландырыларды.

⁴Соңра Реб Муса шейле дийди: «Ине, сениң несиллериңе бермеги Ыбрайыма, Ысхага ве Якуба сөз берен ерим шудур. Мен саңа оны өз гөзлериң билен гөрмәге ругсат берйәрин, эмма сен ол тарапа гечмерсиң». ⁵Шейдип, Реббиң Өз буйрушы ялы, Реббиң гулы Муса шол ерде – Мовапда өлди. ⁶Реб оны Мовапда, Бейтпегорың гаршысындакы жүлгеде жайлады. Эмма шу гүне ченли онуң жайланан ерини хич ким билмейәр. ⁷Муса йүз йигри ми яшында өлди. Онуң гөзлери күтелмәнди, гүйч-куваты азалманды. ⁸Ысрайыллар Мовап дүзлүгинде отуз гүнләп Мусаның ясыны тутдулар.

Мусаның яс гүнлери совулды. ⁹Нунуң оглы Ешува пайхаслылык рухундан долупды, чүнки Муса онуң үстүне эллерини гоюпды. Реббиң Муса буйрушы ялы, ысрайыллар оңа гулак асдылар.

¹⁰Шондан соң, Ысрайылдан Муса ялы Реб билен йүзбе-йүз гөршен башга бир пыгамбер чыкмады. ¹¹Реб оны Мүсүрде фараона, онуң әхли гулларына ве тутуш юрдуна бир топар алапатлар ве мугжызалар гөркезмек үчин иберипди. ¹²Чүнки тутуш Ысрайылың гөзүниң алнында Муса ялы бу әхли гудратлары, бейик ве горкунч ишлери ерине етирен башга хич ким ёкды.

